

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลกระทบของมาตรการควบคุมโรคไข้หวัดนก ที่มีต่อการดำเนินธุรกิจฟาร์มเพาะเลี้ยงนกสวยงาม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. โรคไข้หวัดนก
2. สถานการณ์และผลกระทบจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก
3. มาตรการการควบคุมและกำจัดไข้หวัดนกของภาครัฐ
4. การดำเนินธุรกิจฟาร์มเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาขอนำเสนอรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

โรคไข้หวัดนก

ไข้หวัดนก หรือ Avian Influenza เป็นโรคติดต่อในสัตว์ปีกที่ค้นพบครั้งแรกกว่า ศตวรรษมาแล้วในประเทศอิตาลี และต่อมาในบริเวณอื่นของโลก

อาการที่เกิดขึ้นในสัตว์ปีก

อาการที่เกิดขึ้นในสัตว์ปีกมีทั้งอาการอย่างอ่อนๆจนถึงการระบอบอย่างรุนแรง จนกระทั่งการตายอย่างเฉียบพลัน

สัตว์ปีกเมื่อได้รับเชื้อจะแสดงอาการซึม กินอาหารลดลง มีอาการทางระบบประสาท หงอนเหนียงมีสีคล้ำ หรืออาจตายโดยไม่แสดงอาการ (Capua and Mutinelli, 2001)

สาเหตุของการเจ็บป่วยในสัตว์ปีก

สาเหตุของการเจ็บป่วยในสัตว์ปีกเกิดจากเชื้อไวรัสที่มีศักยภาพในการระบาดสูง ได้แก่ Influenza A Subtype H5 และ Subtype H7 ไวรัสชนิดนี้สามารถกลายพันธุ์อย่างรวดเร็ว จากสาย

พันธุ์ที่ไม่ค่อยติดต่อเป็นสายพันธุ์ที่ก่อให้เกิดโรคระบาดอย่างรุนแรงภายใน 6-9 เดือน และเชื้อโรคนี้มักจะสะสมอยู่ในสัตว์ปีกที่ย้ายถิ่นฐานตามธรรมชาติ (Migratory Waterfowl) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็ดป่า เป็นพาหะนำโรคที่สำคัญเพราะสัตว์ป่าเหล่านี้จะมีภูมิด้านทานที่สูงกว่าสัตว์ปีกเลี้ยง (Domestic Poultry) เช่น ไก่บ้าน เป็ดเลี้ยง ไก่วง เป็นต้น

จากรายงานที่ผ่านมา สามารถพบเชื้อไวรัสชนิดนี้ได้ในสัตว์ปีกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายชนิดมีนกป่าโดยเฉพาะกลุ่มนกน้ำจำพวกเป็ด ห่าน และนกนางนวล เป็นแหล่งรังโรค (Reservoir) ในธรรมชาติ ปกติเชื้อไวรัสจะไม่ก่อโรคในสัตว์ (Host) ที่มันอาศัยอยู่ ตามธรรมชาติเหล่านี้ โดยเชื้อไวรัสจะมีการเพิ่มจำนวนอยู่ในระบบทางเดินอาหารและถูกขับออกมาทางอุจจาระเป็นจำนวนมากซึ่งทำให้เกิดการแพร่เชื้อสู่สัตว์ปีกอื่นที่ใช้แหล่งหากินร่วมกัน (Stephenson et al., 2004)

จากลักษณะการเลี้ยงสัตว์ปีกของเกษตรกรในประเทศไทยที่มีการเลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติไม่มีระบบการควบคุมโรคที่ดีทำให้มีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการได้รับเชื้อไวรัสไข้หวัดนกจากธรรมชาติ

การแพร่ระบาดไปสู่สิ่งมีชีวิตอื่นๆ

การแพร่ระบาดไปสู่สิ่งมีชีวิตอื่นๆ เช่น มนุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ทางการแพทย์เชื่อว่า หมู เป็นตัวพาหะในการกลายพันธุ์ของไวรัสจากสัตว์ปีกไปสู่ไวรัสที่ติดคนได้ (Mixing Vessel) ครั้งแรกที่มีการรายงานการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกไปสู่มนุษย์คือ ปี 2540 ในประเทศฮ่องกง

อาการไข้หวัดนกในมนุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

อาการไข้หวัดนกในมนุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีอาการคล้ายๆ กับไข้หวัดใหญ่ธรรมดา แต่จะมีอาการรุนแรงกว่า มีไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะอย่างรุนแรง ปวดกล้ามเนื้อทั้งตัว อ่อนเพลียมาก ไอมาก จมเจ็บหน้าอก เจ็บคอ น้ำมูกไหล คัดจมูก หายใจลำบาก อาจมีอาการของระบบทางเดินอาหารแทรกเช่น คลื่นไส้ อาเจียน ท้องร่วง บางรายอาจมีอาการแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในมนุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

จากกรณีการระบาดของโรคไข้หวัดนกทั่วโลกทำให้มีการติดเชื้อในมนุษย์ในหลายๆ ประเทศซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึงต้นเดือนมกราคม 2549 องค์การอนามัยโรคได้รายงานพบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อโรคไข้หวัดนกทั้งสิ้น 149 ราย เสียชีวิต 80 ราย ในประเทศกัมพูชา จีน อินโดนีเซีย ตุรกี เวียดนาม ไทย ซึ่งประเทศไทยพบทั้งสิ้น 22 ราย เสียชีวิต 14 ราย (WHO, 2006)

อย่างไรก็ดีในปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) ไม่เคยพบการติดโรคชนิด"คนสู่คน" มีแต่ติดจาก "สัตว์สู่คน" เท่านั้น และคนที่ติดโรคแล้วได้รับเชื้อจากสารคัดหลั่ง หรือมูลของสัตว์ที่ป่วยเป็น

ไข้หวัดนก ทำให้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจยังอยู่ในรูปของการสูญเสียในอุตสาหกรรมสัตว์ปีกเป็นส่วนใหญ่ ไม่ขยายวงกว้างเหมือนอย่างในกรณีของ SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) ทั้งนี้ความเป็นไปได้ของการติดต่อของไข้หวัดนกระหว่างมนุษย์ยังคงมีอยู่ อย่างไรก็ตามหากไวรัสไข้หวัดนกกลายพันธุ์เป็นสายพันธุ์ที่ติดต่อระหว่างคนสู่คนได้ จะสามารถติดต่อได้ง่ายกว่าโรคเอดส์ที่ติดต่อผ่านการร่วมเพศหรือการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน เพราะเพียงแค่การไอหรือจามก็สามารถติดต่อได้แล้ว หรือเชื้ออหิวาต์ที่ทำให้ผู้ได้รับเชื้อเสียชีวิตในเวลาอันรวดเร็วส่งผลให้โอกาสการแพร่ระบาดมีน้อยกว่าเชื้อไข้หวัดนกที่จะฟักตัวไม่แสดงอาการอยู่ระยะหนึ่งแต่สามารถแพร่เชื้อได้

ผู้ที่มีโอกาสติดเชื้อ

ผู้ที่มีโอกาสติดเชื้อมากที่สุด คือ คนงานในฟาร์ม ที่ต้องคลุกคลีอยู่กับไก่ และพ่อครัว แม่ครัวผู้ปรุงอาหาร เพราะโรคนี้ติดจากสารคัดหลั่งจากไก่ เช่น น้ำมูก น้ำลาย ของไก่ที่ป่วย

การป้องกันสำหรับผู้ที่มีโอกาสติดเชื้อ

การป้องกันสำหรับคนงานในฟาร์ม ที่ต้องคลุกคลีอยู่กับไก่ และพ่อครัว แม่ครัว ผู้ปรุงอาหารต้องสวมถุงมือ ผ้าปิดปาก ก่อนสัมผัสไก่ และต้องล้างทำความสะอาดร่างกายหลังจากเสร็จงานแล้ว ส่วนประชาชนทั่วไปให้รับประทานอาหารที่สุก สะอาด จะสามารถป้องกันโรคนี้ได้

การป้องกันนอกเหนือไปจากกำจัดสัตว์ที่ติดโรคและลดการสัมผัสหรืออยู่ใกล้ชิดกับสัตว์ที่อาจติดโรค ได้แก่ การใช้วัคซีนป้องกันโดยเฉพาะคนที่ต้องทำงานใกล้ชิดกับสัตว์ที่มีความเสี่ยงสูง

การควบคุมโรค

การควบคุมโรคที่สำคัญ คือ

1. การกักบริเวณและทำลายสัตว์ติดเชื้อ

การกักบริเวณและทำลายสัตว์ติดเชื้อ เป็นการป้องกันการแพร่เชื้อไปสู่บริเวณอื่นๆ ทั้งนี้การแพร่เชื้อสามารถส่งผ่านทาง อุปกรณ์เครื่องใช้ พาหนะขนส่ง กรงขัง อาหารสัตว์ และเสื้อผ้าที่ปนเปื้อน

2. การแจ้งข้อมูลการติดเชื้ออย่างรวดเร็ว และใช้มาตรการป้องกันอย่างเคร่งครัด

เนื่องจาก เชื้อโรคนี้สามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้ยาวนานเป็นเวลาหลายปี โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่อุณหภูมิต่ำ ทำให้ต้องรับมือโดยการแจ้งข้อมูลการติดเชื้ออย่างรวดเร็ว และใช้มาตรการป้องกันอย่างเคร่งครัด

สถานการณ์และผลกระทบจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ผลกระทบของการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกต่อระบบเศรษฐกิจของไทย (กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง) แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 การแพร่ระบาดจำกัดขอบเขตอยู่ระหว่างสัตว์และจากสัตว์สู่คนเท่านั้น ดังที่มีรายงานอยู่ในปัจจุบัน

กรณีที่ 2 เมื่อเชื้อไวรัสไข้หวัดนกสามารถแพร่จากคนสู่คนได้ ซึ่งความเสียหายขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาการผู้ป่วย อัตราการแพร่ระบาดของเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ และความตื่นตระหนกของผู้บริโภคหรือนักลงทุนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เราสามารถประเมินได้จากกรณีของโรคระบาดอื่นๆ ในอดีต (Proxy) สถานการณ์ที่ใกล้เคียงที่สุดคือ การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome: SARS) ในช่วงมกราคมถึงมิถุนายน ปี พ.ศ. 2546 ในส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น

- (1) ผลกระทบต่ออุปสงค์ภายใน
- (2) ผลกระทบต่ออุปสงค์ภายนอก
- (3) ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่นๆ
- (4) ผลกระทบต่อการใช้จ่ายภาครัฐ
- (5) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

(1) ผลกระทบต่ออุปสงค์ภายใน

การระบาดของไข้หวัดนก โดยเฉพาะข่าวการเสียชีวิตของผู้ป่วยในช่วงเดือนมกราคมของปีที่ผ่านมา ทำให้การบริโภคเนื้อไก่ในประเทศลดลงอย่างมาก หลังจากไทยประกาศยอมรับมีโรคไข้หวัดนกระบาดภายในประเทศ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2547 ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดงาน มหกรรมกินไก่ไทยปลอดภัย 100%. ขึ้นทั่วประเทศ ส่งผลให้การบริโภคค่อยๆ มาตรการต้องขึ้นในช่วงเดือนเมษายน และดีขึ้นเป็นลำดับเกือบเท่าภาวะปกติในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม การบริโภคปรับตัวลดลงเล็กน้อยในเดือนสิงหาคม เมื่อมีการระบาดของโรคไข้หวัดนกรอบที่ 2 ในประเทศไทย (4 กรกฎาคม 2547) จนกระทั่งมีรายงานความเป็นไปได้ในการติดเชื้อจากคนสู่คน จนถึงเรื่องการระบาดในเสือ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2547 ทำให้การบริโภคลดลงไปอีกประมาณ 30% โดยสรุป การบริโภคจากภาวะปกติในปี 2546 การบริโภคเฉลี่ยที่ 13 กก. ต่อคนต่อปี มาอยู่ที่ 8 กก.ต่อคนต่อปีในปี 2547 คำนีราค่าไถ่รุ่นพันธุ์เนื้อ แม้จะไม่ยับยั้งมากเมื่อเทียบกับ

กับการบริโภคภายในประเทศ แต่ก็ขยับในทิศทางเดียวกับปริมาณการบริโภคโดยตลอดทั้งปี 2547 บ่งบอกว่าการปรับตัวของอุปสงค์ส่งผลต่อตลาดการบริโภคภายในประเทศมากกว่าการปรับตัวของอุปทาน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาก็ควรบรรณงค์ให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการป้องกันตนเอง สำหรับดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค มีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี 2547 ในทั้งสามช่วงของการระบาดใช้ห้วงคนในประเทศไทย เมื่อพิจารณาเทียบกับดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเศรษฐกิจโดยรวม จึงอาจเป็นไปได้ว่าเกิดจากปัจจัยลบทางเศรษฐกิจในด้านอื่นๆเช่นกัน ในช่วงวิกฤติ SARS (ต้นปี 2546) ดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเศรษฐกิจโดยรวมและดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคต่ำลงอย่างมาก อัตราการขยายตัวของบริโภคที่แท้จริงโดยรวม (ไม่เฉพาะสินค้าเกี่ยวกับสัตว์ปีก) ลดลง 0.3% ต่อปีในไตรมาส 2 ของปี 2546 การบริโภคที่แท้จริงโดยรวมปรับตัวเข้าสู่ระดับปกติในไตรมาสต่อมา จึงเป็นไปได้ว่าหากเชื้อไวรัสใช้ห้วงคนสามารถแพร่จากคนสู่คนได้ดังในกรณีที่ (2) ข้างต้น น่าจะทำให้การบริโภคในประเทศลดต่ำลงเช่นเดียวกัน

(2) ผลกระทบต่ออุปสงค์ภายนอก

(2.1) การส่งออก – อุตสาหกรรมสัตว์ปีก

การส่งออกของเนื้อไก่ของไทยในกว่าสามสิบปีที่ผ่านมาเป็นเนื้อไก่แช่แข็งเป็นส่วนใหญ่ โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งมาที่สุดในโลก รองลงมาคือประเทศบราซิล สำหรับเนื้อไก่แปรรูป ประเทศไทยเริ่มส่งออกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2534 และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2546 ก่อนเกิดเหตุการณ์ใช้ห้วงคน สัดส่วนมูลค่าการส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งต่อการส่งออกเนื้อไก่แปรรูปของไทยประมาณ 3:1 โดยประเทศญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปเป็นตลาดหลักในการส่งออกเนื้อไก่ของไทย ภายหลังรายงานการระบาดของใช้ห้วงคนเมื่อต้นปี 2547 ประเทศญี่ปุ่นและสหภาพยุโรป ประกาศยกเลิกการนำเข้าเนื้อไก่แช่แข็งจากไทย ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งของไทยหดตัวถึง 93% จาก 388,913 ตันในปี 2546 เหลือเพียง 26,137 ตัน ในปี 2547 เนื่องจากเชื้อไวรัสใช้ห้วงคนนี้สามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้ยาวนานเป็นเวลาหลายปี โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่อุณหภูมิต่ำ ในทางกลับกันการส่งออกเนื้อไก่แปรรูปขยายตัวสูงขึ้น 23% ต่อปี อยู่ที่ 193,814 ตันในปี 2547 เนื่องจากเชื่อว่าปลอดภัยจากการติดเชื้อ สำหรับปริมาณการส่งออกในปีนี้ สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทยคาดว่าเนื้อไก่ที่ส่งออกจะเป็นเนื้อไก่แปรรูปทั้งสิ้น ทั้งนี้ ไทยอาจสูญเสียตลาดส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งอย่างถาวรหากวิกฤตการณ์ใช้ห้วงคนยังดำเนินต่อไปในระยะยาวในปี 2547 ปริมาณของการส่งออกเนื้อไก่ไทยหดตัว 60% และ มูลค่าของการส่งออกหดตัว 47% ต่อปี จะเห็นว่าแม้ราคาต่อหน่วยของเนื้อไก่รวมจะสูงขึ้น เนื่องจากราคาเนื้อไก่แปรรูปมีราคาสูงกว่าเนื้อไก่แช่แข็ง นอกจากนี้ราคาอาหารสดในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นในปีที่ผ่านมา แต่มูลค่าการส่งออกสุทธิของเนื้อไก่รวมลดลงมาก ทั้งนี้ สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย

ประมาณการเติบโตการส่งออกเนื้อไก่ไทยในปีที่ 37% ทั้งเชิงปริมาณและเชิงมูลค่า อยู่ที่ระดับ 300,000 ตันและ 34,000 ล้านบาทตามลำดับ

(2.2) ภาคบริการ – อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากการระบาดของใช้หวัดนกทั้งสามช่วงที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏว่าส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย หากในกรณีที่เชื้อไวรัสใช้หวัดนกสามารถแพร่จากคนสู่คนได้ ซึ่งความเสียหายประเมินได้ยากเนื่องจากขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาการผู้ป่วย อัตราการแพร่ระบาดของเชื้อใช้หวัดนกกลายพันธุ์ และความตื่นตระหนกของผู้บริโภคหรือนักลงทุนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม Proxy ที่ใกล้เคียงที่สุดคือ การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) ในช่วงมกราคมถึงมิถุนายน ปี พ.ศ. 2546 จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงกว่าครึ่งในไตรมาส 2 ปี 2546 โดยเฉพาะที่ผ่านท่าอากาศยานดอนเมือง ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงจากไตรมาส 2 ปีก่อนถึง 35.4% คิดเป็นอัตราการขยายตัวเมื่อปรับราคาเท่ากับปีฐาน (พ.ศ. 2531) -31.3 y-o-y แม้จะกระเด้งขึ้นบ้างในไตรมาส 3 แต่รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงหดตัวที่ระดับ 4.6% จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน คิดเป็นอัตราการขยายตัวเมื่อปรับราคาเท่ากับปีฐาน -11.4% y-o-y และกลับเข้าสู่ภาวะปกติในไตรมาส 4 ดังนั้น รวมตลอดทั้งปี 2546 รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นจำนวน 7,855 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นอัตราการขยายตัวเมื่อปรับราคาเท่ากับปีฐาน -6.9% y-o-y จากปีก่อน

(3) ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่น

สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทยประเมินผลกระทบของใช้หวัดนกต่ออุตสาหกรรมสัตว์ปีกของไทยทั้งสิ้น 73,200 ล้านบาท (ไม่รวมการส่งออก) รายละเอียดตามตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผลกระทบของใช้หวัดนกต่ออุตสาหกรรมสัตว์ปีกของไทย

สาขา	มูลค่าการสูญเสีย (ล้านบาท)
การผลิตอาหารสัตว์	12,430
การเพาะพันธุ์ไก่	4,420
การเลี้ยงไก่	27,950
โรงฆ่าสัตว์	28,400
รวมทั้งสิ้น	73,200

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อการส่งออกไทย

ในการระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกชนิด H5N1 ในหลายๆ ประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศในแถบทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบการติดต่อของโรคในคน 5 ประเทศ คือ ไทย เวียดนาม กัมพูชา อินโดนีเซีย และจีน โดยพบจำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2546 ถึงปัจจุบัน (10 มกราคม 2549) มีผู้ป่วยทั้งสิ้น 147 ราย และเสียชีวิต 87 รายโดยแยกเป็นประเทศและช่วงเวลาตามในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไข้หวัดนกตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2546-10 มกราคม 2548

พ.ศ.	อินโดนีเซีย		กัมพูชา		ไทย		เวียดนาม		จีน		ตุรกี		รวม	
	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย
2546	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	3
2547	0	0	0	0	17	12	29	20	0	0	0	0	46	32
2548	16	11	4	4	5	2	61	19	7	5	0	0	93	41
2549	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4	2	5	2
รวม	16	11	4	4	22	14	93	42	8	5	4	2	147	78

(แหล่งข้อมูล : องค์การอนามัยโลก www.who.int)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการประเมินความเสียหาย โดย สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและระหว่างประเทศ : ในปีก่อนที่จะมีการระบาดของไข้หวัดนกในสัตว์ปีก ประเทศไทยส่งออกไก่มีมูลค่า 40.69 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.25 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดขยายตัวขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 12.68 ต่อปี โดยตลาดส่งออกใหญ่อันดับหนึ่ง คือ เอเชีย ยุโรป และ อเมริกา แต่จากการระบาดของโรคไข้หวัดนกมีผลให้ทำลายสัตว์ปีกทั่วประเทศ โดยยอดสะสมของการทำลายสัตว์ปีกถึงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2547 มีจำนวน 39,195 ฟาร์ม หรือจำนวน 26,964,363 ตัว สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้ประเมินผลกระทบของโรคไข้หวัดนกในไก่ต่อเศรษฐกิจไทยโดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Model) ได้ผลการประมาณการดังนี้ ทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ(Real GDP Rate) ในปี 2547 ลดลงร้อยละ 0.22 ต่อปี ทำให้การส่งออกสินค้ารวมปี 2547 ลดลง 22.9 พันล้านบาท หรือขยายตัวลดลงร้อยละ 0.7 ต่อปี รัฐบาลใช้เงินชดเชยทำลายไก่ประมาณ 30 ล้านตัว ชดเชย ตัวละ 40 บาท เป็นเงิน 1,200 ล้านบาท และชดเชย แม่พันธุ์ไก่ให้เกษตรกรเป็นเงิน 1,000 ล้านบาท รวม 2,200 ล้านบาท ขณะนี้นักวิทยาศาสตร์กำลังพิจารณาประโยชน์และความคุ้มจากการใช้วัคซีนในสัตว์ปีกที่มีราคาแพง เช่น สัตว์ปีกสวยงาม ไก่ชน (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2549)

ผลกระทบกับวงการนกสวยงาม จากปัญหาไข้หวัดนกในครั้งนี้มีโอกาสเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในกรณี มีความเสียหายเกิดขึ้นอย่างรุนแรง และยาวนาน ตลอดจนมีการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดความหวาดระแวงและตื่นตระหนกและส่งผลกระทบต่อความต้องการสินค้าในท้องตลาดไปในที่สุด และคาดว่าจะกลับมาอีกครั้งเมื่อข่าวเงียบไปคนไทยค่อนข้างอ่อนไหวตามกระแส เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นยังยาวนานและต่อเนื่อง มีการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะไม่เกี่ยวกับนกโดยตรง ไม่ค่อยมีข้อมูลที่สนับสนุนมากนักก็มีโอกาสทำให้ไม่มีใครอยากเข้ามายุ่งหรือเกี่ยวข้องได้เพราะกลัวความเสี่ยง จนกว่ากระแสต่างๆ จะเงียบหายไปทุกอย่างจะกลับมาอีกก็อีกครั้ง

ผลกระทบอีกส่วนหนึ่งที่มีโอกาสเกิด คือ เกี่ยวกับการส่งออกนกสวยงาม โดยเฉพาะหากมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสำหรับตลาดส่งออกที่มีศักยภาพ หรือประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งไทยมีเป้าหมายการส่งออกไปจะเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก เพราะมั่นใจว่าผู้นำเข้าไม่ยอมปล่อยให้เข้าไปอย่างถูกต้องแน่นอน โอกาสที่ไทยจะอาศัยเป็นช่องทางระบายสินค้าจึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก การส่งออกนกสวยงาม คงเป็นไปได้ในลักษณะของการลักลอบขนส่งเข้าไป และเป็นไปได้ในบางประเทศที่ไม่ให้ความสำคัญหรือไม่เข้มงวดในการตรวจสอบและควบคุม เช่น ประเทศเพื่อนบ้านหลายๆ แห่งที่มีความเคยชิน และไม่สนใจปัญหาและความเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดขึ้น หรือ ไปประเทศที่มีศักยภาพบ้าง แต่ส่งไปในรูปของไข่ การเคลื่อนย้ายค่อนข้างสะดวกในช่วงที่ผ่านมาบ้านเราส่งออกนกสวยงาม ไปได้อย่างต่อเนื่องโดยส่งลงไปในพื้นที่ภาคใต้เข้าไปประเทศมาเลเซีย และบรูไน ส่วนใหญ่เป็นนกเลิฟเบิร์ด หงส์หยก กระจอทมิฬ คือกากาเทล ซิบร่า ฟินซ์ นอกจากนั้นยังมีตลาด ฟิลิปปินส์ เกาหลี ที่นำเข้าไปในรูปของไข่ ส่วนใหญ่เป็นนกปากขอ ขนาดกลาง เช่น อัฟริกันเกรย์ อันน์มาคอฟ อีเล็กต์ส อเมซอน เป็นต้น

อย่างไรก็ดีสำหรับผลกระทบจากปัญหาไข้หวัดนกรอบใหม่กับวงการนกสวยงามจะเกิดขึ้นหรือไม่และรุนแรงขนาดไหน ต่อจากนี้ไปอีกไม่นานคงจะเห็นภาพที่ชัดเจนซึ่งสะท้อนมาจากกลุ่มผู้บริโภคที่แท้จริง คือ ที่ซื้อมากไปเลี้ยงเล่นเพื่อความสวยงามและเป็นเพื่อน โดยเฉพาะในกลุ่มของนกลูกป้อน ความต้องการจะชะลอลงไปหรือไม่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบจากหวัดนกในครั้งนี้ การจำหน่ายนกลูกป้อนโดยเฉพาะนกปากขอขนาดกลางและใหญ่ เช่น ในกลุ่มของกระดิว อีเล็กต์ส อัฟริกันเกรย์ วันนี้เป็นไปอย่างล้นไหล แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความมั่นใจเชื่อมั่น ด้านความปลอดภัยในนกสวยงาม คือ เริ่มลืมปัญหาและความเสี่ยงที่เคยหวาดระแวงที่เคยเกิดขึ้นในอดีตไปแล้ว แต่ปัญหาที่มารอบใหม่หากผู้บริโภคตื่นกลัวตามกระแสจะส่งผลให้ความต้องการลดลงไป (Pet World, 2548) ผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกและการช่วยเหลือจากภาครัฐงานเลี้ยงสัตว์ปีกของไทย เริ่มจากเกษตรกรพื้นฐาน มีอาชีพในการทำ

ไร่ไถนา เขาเหล่านี้เลี้ยงสัตว์ปีก จำพวกเป็ด ไก่ โดยเลี้ยงไว้บริโภคไข่ เนื้อ จำนวนสัตว์ต่อ
ครัวเรือนไม่มากนัก อาจจะ 20-30 ตัวต่อครอบครัวเกษตรกร อีกระดับหนึ่ง เลี้ยงสัตว์ปีก
อาจจะเป็ดหรือไก่เลี้ยง

ผลกระทบทางด้านจิตใจ

ถึงแม้คนจะเลี้ยงสัตว์เพื่อเก็บผลผลิต อย่างเก็บไข่มาขาย เชือดไก่มาเป็น
อาหาร แต่การที่ต้องจากกันก่อนเหตุอันควร เชื่อว่าผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ทำใจได้ยาก ภาพทางสื่อ
โดยเฉพาะสื่อทางทีวี ที่มีการจับไก่ต่อ ไข่ใส่กระสอบปุย ขณะที่ไก่ยังเป็นๆ เป็นภาพที่ทรมานจิตใจ
หลายคนคงไม่อยากจะดู ยิ่งสัตว์ปีกจำพวกไก่ชนด้วยแล้ว เจ้าของอาลัยอาวรณ์ ไม่แปลกใจที่บาง
คนถึงกับลงทุนขนย้ายตอนกลางคืน แล้วขุดหลุมซ่อนไก่ของตัวเองไว้ เข้าใจว่า เรื่องราคาซื้อขายใน
ตัวไก่ ไม่ใช่ประเด็นหลักในการหวงแหนแน่นอน แต่สิ่งที่นอกเหนือจากเรื่องเงินทองคือ การได้อยู่
ด้วยกันมายาวนานการฆ่าไก่แบบเหมาเล่า มีการออกมามีพาทย์วิจารณ์ในวงกว้าง ซึ่งคำตอบนั้น
อาจจะไม่สามารถชี้ชัดว่าขาวหรือดำได้ (กรมปศุสัตว์, 2549)

ผลกระทบทางด้านชีวิตและร่างกายมนุษย์

ข่าวการติดเชื้อไข้หวัดนกในหลายพื้นที่ของบ้านเรา แรกเริ่มอาจจะยังเป็น
ภาพไม่ชัดเจนนัก จนกระทั่งวันที่ 23 มกราคม 2547 ความจริงจึงปรากฏว่ามีไวรัสเป็นสาเหตุ คือ
ไวรัสจากสัตว์ปีกต่อมามีข่าวการเสียชีวิต ซึ่งแน่นอนเหลือเกิน สิ่งที่เกิดขึ้นนำความสูญเสียแก่
ครอบครัวผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ชีวิตของคน โดยเฉพาะเด็กๆ ที่เปรียบเสมือน
ต้นไม้กำลังงอกงาม ไม่สามารถที่จะประเมินค่าได้ส่วนผู้ที่เจ็บป่วย ก็สูญเสียเงินทองรักษา รวมทั้ง
หวาดผวากับสิ่งที่เกิดขึ้นข่าวการเสียชีวิต ไม่มีเฉพาะในประเทศไทย แต่มีในเวียดนาม รวมทั้ง
ประเทศอื่นในเอเชียด้วยกัน

ผลกระทบที่มีต่อชีวิตสัตว์

ข่าวการทำลายสัตว์ปีก ซึ่งมีไก่เป็นหลักนั้น ตัวเลขเปลี่ยนแปลงทุกวัน อย่าง
วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2547 ตัวเลขการทำลายอยู่ที่ 25 ล้านตัว พอถึงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2547 ตัวเลขพุ่ง
สูงขึ้นเป็น 27 ล้านตัวสัตว์ปีกเหล่านี้มูลค่ามหาศาล อย่างไก่ไข่มีหลายประเภทด้วยกัน ไก่ที่ขึ้นกรง
ไข่อยู่ราคาอาจจะไม่สูงนัก แต่หากเป็นไก่รุ่นปู่ย่า หรือพ่อแม่พันธุ์ ราคาจะสูงกว่าไก่ที่ให้ไข่ธรรมดา
ยิ่งนักการทำลายสัตว์ก็ต้องใช้งบประมาณจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัย ทั้งต่อสัตว์ด้วยกัน
และต่อคน

ผลกระทบต่อความเชื่อถือของผู้บริโภค

รุนแรงและรวดเร็วยิ่งนักสำหรับความเชื่อถือของผู้บริโภคที่มีต่อไก่และ
ผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบการร้านอาหารที่เกี่ยวกับไก่ต้องหันไปใช้อย่างอื่นแทนเจมส์ ข้าวมันไก่

ต้องเปลี่ยนเป็นหมูย่างแทนไก่อาหารประเภทฟาส์ฟู้ด ก่อนที่จะมีโรคระบาด เสาร-อาทิตย์ ต้องเข้าคิวรอ แต่พอเกิดโรค ดูหอยเหงาเหมือนกับไม่เปิดกิจการอย่างไรอย่างนั้นตามตลาดนัดเมื่อก่อน มีแม่ค้าทอดชีโคร่งไก่ ขายดิบขายดีนิยมซื้อกันแทบไม่พอขาย หากผู้ซื้อสั่งสับชิ้นใหญ่ ขอน้ำจิ้มเน้นเป็นการซื้อไปรับประทานเอง หากสับละเอียดซื้อไปให้ลูกน้องลิ้มชิมเพราะเรื่องความเชื่อนี้เอง รัฐบาล ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีลงมา ต้องออกมารณรงค์เรื่องการรับประทานไก่สุกจึงจะไม่ติดเชื้อ ในช่วงวิกฤตต้องออกแรงกันมากหน่อย จึงจะเข้าสู่สภาวะปกติ

ผลกระทบต่อธุรกิจเกี่ยวข้อง

งานเกี่ยวกับสัตว์ปีก มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย ที่สำคัญที่สุดเห็นจะได้แก่ คนงานเลี้ยงไก่ ใช้คนมากมาย หากเป็นฟาร์มมาตรฐาน ในรูปบริษัท คนงานอาจจะมีหลักประกัน แต่หากเป็นฟาร์มขนาดเล็ก คงต้องตกงานอย่างแน่นอนสิ่งหนึ่งที่มีผลกระทบอย่างมากมายมหาศาลได้แก่ ธุรกิจอาหารสัตว์ ส่วนนี้จะเป็นวงจร เริ่มจากไก่ขายไม่ได้ จึงไม่มีการเลี้ยงไก่ เมื่อไม่มีการเลี้ยงไก่ก็ไม่มีการให้อาหารไก่ เมื่อไม่ได้ให้อาหารไก่ ก็หยุดผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งอาหารสัตว์ใช้วัตถุดิบที่มาจากพืชผลราคาไม่แพง เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด ณ โรงงานของเกษตรกร คงต้องได้รับผลกระทบเรื่องราคาคงต่ำ อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงการท่องเที่ยว ทั้งในและต่างประเทศ ก็ลดอุปสงค์ยังมียานที่เกี่ยวข้องกับไก่โยงโยอีกมาก ที่ต้องหยุดชะงัก

กรุงเทพธุรกิจ วันพุธที่ 4 กุมภาพันธ์ 2547 รายงานว่า การทำลายสัตว์ที่สงสัยว่าจะเป็นโรค จำนวน 25,914,783 ตัว มีมูลค่ารวม 5,486.28 ล้านบาท หากดูที่ตัวเลขการส่งออกไก่เนื้อ มีมูลค่าการส่งออก 43,400 ล้านบาท แล้วน่าจะตกใจกว่าที่สถานการณ์จะเข้ารูปเข้ารอยคงอีกนาน ความเชื่อมั่นของต่างประเทศจะกลับมามีเดิม คงต้องใช้เวลา ถึงแม้เขาจะยอมให้ไทยส่งไก่ได้ คงต้องใช้เวลาดูแลอีกนานเช่นกัน (ผู้จัดการรายวัน, 2547)

สรุป ผลกระทบของโรคไข้หวัดนก จากการระบาดของโรคไข้หวัดนกได้สร้างความเสียหายไปยังหลายประเทศทั่วโลก อีกทั้งยังทำให้มีผู้ป่วยและเสียชีวิต จากโรคไข้หวัดนกเป็นจำนวนมาก ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยรวม ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตสัตว์ปีก ธุรกิจที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น ด้านอาหารสัตว์ ยา และ ด้านการส่งออก รวมถึงผลกระทบต่อความเชื่อถือของผู้บริโภค และผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น ผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้น จากโรคไข้หวัดนกทั้งสิ้น

(4) ผลกระทบต่อการใช้จ่ายภาครัฐ

กรมปศุสัตว์สรุปผลการดำเนินงานช่วยเหลือและชดเชยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดสัตว์ปีก มีจังหวัดที่ได้รับผลกระทบรวม 60 จังหวัด เกษตรกร 407,766 ราย และเป็นจำนวนสัตว์เสียหายรวม 60 กว่าล้านตัว การให้ความช่วยเหลือเป็นงบประมาณรวม 5,324.30 ล้านบาท (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2.3) เงินชดเชยและช่วยเหลือเกษตรกรมาจาก 2 แหล่งคือ ใช้งบประมาณงบกลางและยืมจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร แม้ว่าค่าใช้จ่ายภาครัฐ (Government Spending) โดยรวมจะไม่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากดึงจากงบประมาณเดิมที่จัดสรรไว้แล้ว แต่การชดเชยวิกฤติให้หัวคณนี้ยังคงเป็นการดึงเม็ดเงินที่สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมทางการคลังอื่นที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจได้

ตารางที่ 2.3 ความก้าวหน้าในการจ่ายเงินชดเชยและช่วยเหลือเกษตรกรหน่วย : ล้านบาท

รอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 23 ม.ค. 47- 26 มี.ค. 48	จำนวนเงินทั้งหมด	โอนให้จังหวัดแล้ว	เบิกจ่ายแล้ว
เงินชดเชยทำลายไก่	1,913.80	1,913.80	1,860.23
เงินช่วยเหลือค่าพันธุ์สัตว์	-	-	-
งบกลาง	1,086.50	1,086.50	1,080.61
เงินยืมกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร	2,324.00	2,286.40	2,251.65
รวม	5,324.30	5,286.70	5,192.49

ที่มา : สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(5) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

การระบาดของโรคไข้หวัดนกจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในปี 2548 ในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ในกรณี (1) การแพร่ระบาดจำกัดขอบเขตอยู่ระหว่างสัตว์และจากสัตว์สู่คนเท่านั้น และ กรณีที่ (2) การแพร่ระบาดสามารถแพร่จากคนสู่คนได้ โดยใช้สมมติฐานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การส่งออกเนื้อไก่เป็นไปตามประมาณการในปี 2548 ของสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย

- 2) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของไทยในกรณีที่เกิดโรคระบาดระหว่างมนุษย์ เป็นเช่นเดียวกับการระบาดของ SARS ในปี 2546

รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ผลกระทบภาพรวมเศรษฐกิจไทย

การเปลี่ยนแปลง	ปี 2548 กรณีที่ (1)	ปี 2548 กรณีที่ (2)
อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	ลดลง 0.20-0.25%	ลดลง 0.25-0.35%
การบริโภคในประเทศ (เนื้อไก่)	ชะลอตัวลงเพียงเล็กน้อยเพราะถึง การบริโภคเนื้อไก่จะหดตัว แต่การ บริโภคอาหารชนิดอื่นจะขยายตัว ทดแทน	เช่นเดียวกับกรณีที่ (1)
ดุลการค้า (การส่งออกเนื้อไก่)	ตลาดเนื้อไก่แปรรูปขยายตัวแทนที่ ตลาดเนื้อไก่แช่แข็งที่ยังถูกห้ามนำเข้า	เช่นเดียวกับกรณีที่ (1)
ดุลบริการ (การท่องเที่ยว)	ไม่ส่งผลกระทบต่อท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทย ลดลง
		เช่นเดียวกับการระบาดของ SARS ในปี 2546 ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเมื่อ ปรับราคาเท่ากับปีฐาน (พ.ศ. 2531)
ดุลการคลัง (เงินช่วยเหลือและ ชดเชย)	เงินช่วยเหลือและชดเชยยังคงมาจาก งบกลาง ทำให้ค่าใช้จ่ายภาครัฐ โดยรวมไม่เปลี่ยนแปลง	เช่นเดียวกับกรณีที่ (1)

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

มาตรการควบคุมและกำจัดโรคไข้หวัดนกของภาครัฐ

เนื่องจากโรคไข้หวัดนก เป็นโรคที่มีความรุนแรง แพร่ระบาดในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบอย่างมหาศาลต่อเศรษฐกิจและการส่งออกของประเทศ โรคไข้หวัดนกจึงเป็นโรคระบาดสัตว์ตามกฎหมาย คือพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2542 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งให้อำนาจกรมปศุสัตว์ในการควบคุมป้องกันและกำจัดโรค โดยวิธีการทำลายสัตว์ กักกันหรือ ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์ การจ่ายค่าชดเชย และปฏิบัติการอื่นๆที่จำเป็นโรคไข้หวัดนกถูกตรวจพบเป็นครั้งแรกในประเทศไทยในเดือนมกราคม 2547 โดยพบเชื้อ HPAI จากฟาร์มไก่ไข่แห่งหนึ่งที่ตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ทันทีที่ตรวจพบกรมปศุสัตว์ได้ประกาศเขตโรคระบาดสัตว์และดำเนินมาตรการตามแผนฉุกเฉินเพื่อควบคุมป้องกันและกำจัดโรคระบาดร้ายแรงในสัตว์ปีกนโยบายของกรมปศุสัตว์

คือการกำจัดโรคให้รวดเร็วที่สุดเพื่อป้องกันความเสียหายและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น (สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์)

การดำเนินการเพื่อกำจัดโรคสรูปโดยย่อได้ดังนี้

มาตรการทำลายสัตว์และเชื้อโรค เมื่อพบโรคจะทำลายสัตว์ปีกในฟาร์มทั้งหมดในรัศมี 5 กิโลเมตรและฆ่าเชื้อ

มาตรการสำรวจและเฝ้าระวังโรคระหว่างการระบาด สำรวจและเฝ้าระวังโรคอย่างเข้มข้นในรัศมี 50 กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรค หากมีฟาร์มหรือหมู่บ้านที่ตรวจพบโรคไข้หวัดนก

มาตรการควบคุมโรค ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อการควบคุมโรค

มาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ ห้ามการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกทุกชนิดจากพื้นที่ในรัศมี 60 กิโลเมตร

มาตรการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน หลังจากทำลายสัตว์ตัวสุดท้ายที่เข้าข่ายแล้ว กรมปศุสัตว์จะดำเนินแผนการสำรวจและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในระยะ 2 เพื่อยืนยันภาวะปลอดโรค และระยะ 3 เพื่อประเมินไวรัสในพื้นที่ทราบการเกิดโรคอย่างรวดเร็ว และสามารถควบคุมป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการการเฝ้าระวังหลังการเกิดโรคมี่ดังนี้ (อ้างอิงจาก www.dld.go.th)

การเฝ้าระวังหลังโรคสงบ เฝ้าระวังเป็นระยะเวลา 5 เดือนตามข้อกำหนดของOIE เพื่อให้แน่ใจว่าโรคสงบและไม่มีการระบาดเกิดขึ้นอีก

การเฝ้าระวังในระยะยาว หลังจากแน่ใจว่าโรคสงบ กรมปศุสัตว์จะดำเนินการเฝ้าระวังทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อให้ได้ข้อมูลทางระบาดวิทยาที่จำเป็นต่อการควบคุมและป้องกันโรค

มาตรการทำลายสัตว์และเชื้อโรค การทำลายสัตว์ เกณฑ์การทำลายสัตว์ปีก จะแบ่งพื้นที่เป็น 3 ขอบเขต คือ

1. ในฟาร์มหรือจุดที่เกิดโรค หากพบสัตว์ปีกป่วยให้เก็บตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจวินิจฉัยทันที หากผลการตรวจวินิจฉัยพบโรคไข้หวัดนก หรือระหว่างรอผลจากห้องปฏิบัติการมีเหตุอันเชื่อได้ว่าสัตว์ป่วยด้วยไข้หวัดนกให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมดในฟาร์มนั้นในทันที หรือ เร็วที่สุด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

2. ห้องปฏิบัติการยืนยันว่าสัตว์ปีกในฟาร์มหรือจุดที่เกิดโรคนั้นเป็นโรคไข้หวัดนกให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมดที่อยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตร จากจุดที่เกิดโรคนั้น เพื่อป้องกันการกระจายของเชื้อโรค

3. สัตว์ปีกในรัศมี 50 กิโลเมตรจากจุดเกิดโรคซึ่งเป็นเขตสำรวจและเฝ้าระวังโรคอย่างเข้มข้นหากพบว่าป่วยด้วยโรคไข้หวัดนกให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งฝูง

วิธีการทำลายสัตว์ปีก สามารถทำได้ดังวิธีการดังต่อไปนี้

- การช็อตด้วยไฟฟ้าโดยการจุ่มในน้ำ
- การดิ่งคอ
- การรมด้วยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
- การใช้ถังสุญญากาศ

ชนิดของก๊าซ ที่ใช้ในการทำลายสัตว์ปีกก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) 1.75 กก./1000 ม³ รมในสถานที่ปิดเป็นเวลา 30 นาทีก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) 8 กก./1000ม³ รมในสถานที่ปิดเป็นเวลา 30 นาทีก๊าซไฮโดรเจนไซยาไนด์ (HCN) 3กก./1000ม³ รมในสถานที่ปิด (ก๊าซนี้มีพิษรุนแรงจึงต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเท่านั้น)ยาที่ใช้ในการทำลายสัตว์ปีก กรณีเป็นฝูงขนาดใหญ่Alfa Chloralose ใช้ผสมในอาหารให้มีความเข้มข้น 2%-6% ยาจะทำให้สัตว์สลบ จากนั้นทำให้สัตว์ตายโดยการใส่ลงในถุงพลาสติก วิธีนี้เหมาะกับการใช้ในกรณีที่สัตว์ยังกินอาหารได้Sodium Fenobarbital ใช้ละลายน้ำให้สัตว์กิน ในขนาด 80 มก.ใน 55 มล. สัตว์จะสลบในเวลา 4 ชั่วโมง จากนั้นนำไปใส่ในถุงพลาสติกเพื่อให้สัตว์ตาย มาตรการเฝ้าระวังโรคและสอบสวนทางระบาดวิทยา

มาตรการสำรวจและเฝ้าระวังโรคระหว่างการระบาด เฝ้าระวังโรคภายในพื้นที่เพื่อค้นหาโรคและกำหนดขอบเขตการโรคประกอบด้วย กำหนดลักษณะอาการ (CaseDefinition)

เพื่อที่จะค้นหาโรคไข้หวัดนกให้ได้เร็วที่สุด (Early Detection) ให้ทำการค้นหาสัตว์ปีกที่มีอาการดังต่อไปนี้ในทุกบ้านที่มีสัตว์ปีก มีอาการป่วยทางระบบหายใจ คือ ไอ จาม หายใจลำบาก น้ำตาไหลมาก น้ำบวม หงอน-เหนียง-หน้าแข้งบวม หรือมีสีเข้มคล้ำ หนังตาบวมหรือตาปิดอาจมีอาการทางระบบประสาทและท้องเสีย หรือสัตว์ขุ่นงัน ซึม ไม่กินอาหาร ชูบพอม ไข่ลดหรือไข่มิ ลักษณะผิดปกติหรืออาจไม่พบก็มีอาการผิดปกติ แต่ตายกะทันหัน เกือบ 100% หรือมีอัตราการตายสะสมประมาณ 4ภายในช่วงระยะเวลา 3 วัน หากพบอาการตามที่กำหนดข้างต้น ให้ดำเนินการตามมาตรการควบคุมโรคต่อไป

การเฝ้าระวังโรค

การเฝ้าระวังโรคภายในพื้นที่ หรือ ทำการค้นหาโรคโดยตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารการเกิดโรคระบาดสัตว์ปีก ติดตามสอบสวนอาการ หาสาเหตุและปัจจัยเสี่ยงของสัตว์ปีกที่สงสัยว่าเป็นโรคระบาดชนิดต่างๆ ตามลักษณะอาการของโรคไข้หวัดนก (Case Definition)

การสอบสวนโรค

เมื่อเกิดกรณีสงสัยว่าสัตว์ปีกป่วยหรือตายด้วยโรคระบาด โดยพบว่ามีสัตว์ปีกป่วยด้วยอาการต่างๆดังกล่าวข้างต้นในฟาร์มหรือหมู่บ้านเดียวกัน ให้กลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุ

สัตว์จังหวัด รีบออกไปทำการสอบสวนโรคในเบื้องต้นก่อน และ/หรือทำการเก็บตัวอย่างตามหลักวิชา แล้วรายงานหรือประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตว์แพทย์ประจำเขตต่างๆ และสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ให้ทราบทันที เพื่อเตรียมพร้อมในการออกไปสอบสวนโรคโดยละเอียด รวมถึงการเก็บและรับ-ส่งตัวอย่างสำหรับการตรวจวินิจฉัยหรือชันสูตรต่อไป และ/หรือดำเนินการควบคุมโรคทันทีเมื่อทำการสอบสวนโรคให้บันทึกในแบบสอบสวนโรค ซึ่งจะช่วยในการสรุปรวบรวมข้อมูล สำหรับวิเคราะห์ปัจจัย สาเหตุ การเกิดโรคระบาดสัตว์ โดยมีสาระสำคัญ คือ การตรวจสอบข้อมูลทั่วไปของจุดเกิดโรค สภาพการเลี้ยงสัตว์และปริมาณ ลักษณะการเกิดโรคในพื้นที่ อัตราการป่วย/อัตราการตาย การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมก่อนเกิดโรค โรงฆ่าสัตว์ ตลาดนัดค้าสัตว์ การเคลื่อนย้ายสัตว์เข้า-ออก หรือ ผ่านจุดเกิดโรค แหล่งรังโรคที่อาจเป็นไปได้ ปัจจัยการแพร่ระบาด และ พื้นที่เสี่ยงโดยรอบ เป็นต้นการเก็บตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบยืนยันโรคใช้หัตถ์คณาทองห้องปฏิบัติการ มีวิธีการดังนี้

1. การเก็บตัวอย่างวิกร (Collection of Pathological Samples) ของสัตว์ปีก เก็บสัตว์ปีกที่ตายจำนวน 5 ตัว (Dead Birds)

เก็บตัวอย่างหลอดลมและปอดสัตว์ป่วย 5 ตัวรวมกัน (Pooled Tracheal and Lung Samples)

เก็บตัวอย่างลำไส้สัตว์ป่วย 5 ตัวรวมกัน (Pooled Intestinal Samples)

เก็บตัวอย่างจากสัตว์ปีกดีรวมฝูงโดยใช้ก้านสำลีป้ายกันและหลอดลม (Cloacal and Tracheal Swabs from Healthy Birds)

เก็บตัวอย่างจากนกน้ำ (Water fowl) และนกประเภทที่บินไม่ได้ (พวก Ratites ที่มีกระดูกอกเป็นแผ่น) เช่นนกกระจอกเทศที่พบในพื้นที่ด้วย

การเก็บตัวอย่างอุจจาระ (Cloacal swabs) ของสัตว์ปีกเก็บอุจจาระ อย่างน้อย 1 กรัม จากสัตว์ปีกอย่างน้อยที่สุด 30 ตัว หรือ จำนวน 60 ตัวจากประชากรสัตว์ปีกไม่จำกัดจำนวน (Infinity) ใน 1 ฝูงจุ่มก้านสำลีที่ป้ายอุจจาระในก้นลงในหลอดน้ำยาเฉพาะ (Transport Media)ทันทีเพื่อทำการขนส่งต่อไป โดยรวมตัวอย่างจากสัตว์ 5 ตัวใน 1 หลอดน้ำยาได้ นำส่งห้องปฏิบัติการภายใน 24 ชั่วโมง โดยแช่น้ำแข็ง

การควบคุมโรคระบาดสัตว์ปีกที่มีการระบาดอย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่น ไข้หวัดนก จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมีแนวทาง ดังนี้

1. การเฝ้าระวังและควบคุมโรคในฟาร์มสัตว์ปีกรายย่อยที่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัทใหญ่ ผู้บริหารระดับสูงของกรมปศุสัตว์จะประสานงานขอความร่วมมือจากบริษัทสัตว์ปีกนั้นๆ หรือสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์ปีก เพื่อแจ้งไปยังฟาร์มสัตว์ปีกทุกฟาร์มในความรับผิดชอบทั่วประเทศหรือพื้นที่เสี่ยงเพื่อดำเนินการตามมาตรการ ดังนี้

1.1 ทำการเฝ้าระวังการเกิดโรคภายใน และพื้นที่รอบฟาร์มตลอดเวลา

1.2 ทำการควบคุม คน สัตว์ สิ่งของ และยานพาหนะเข้า-ออกฟาร์มอย่างเข้มงวด

1.3 ใช้มาตรการทางสุขาภิบาลฟาร์มอย่างเข้มงวด

1.4 กรณีที่พบสัตว์ปีกป่วยด้วยอาการที่สงสัยตามลักษณะอาการที่กำหนด ให้

ดำเนินการ

1) ห้ามนำสัตว์ปีกออกจากฟาร์มทุกกรณี

2) เก็บตัวอย่างซากสัตว์ป่วยที่ตายใหม่ๆ ใส่ถุงแล้วแช่น้ำแข็ง หรือสัตว์ป่วยไกล่ตาย ส่งไปห้องปฏิบัติการกรมปศุสัตว์หรือที่ใกล้ที่สุดเพื่อตรวจวินิจฉัยทันที พร้อมทั้งแจ้งปศุสัตว์จังหวัดพื้นที่ทราบ

3) หากผลการตรวจวินิจฉัยพบว่าเป็นโรคไข้หวัดนก หรือ หนองหรือผลจากห้องปฏิบัติการมีเหตุอันเชื่อได้ว่าสัตว์ป่วยเป็น โรคระบาดชนิดนี้ให้ทำลายสัตว์ปีกหมดทั้งฟาร์ม รวมทั้งกำจัดทำลายอาหารสัตว์ สิ่งปฏุนอน มูลสัตว์ ผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก และผลิตผลทุกชนิดจากฟาร์มแห่งนั้น

1.5 ทำการฆ่าเชื้อโรคที่ฟาร์มหรือจุดเกิดโรคนั้นทุกโรงเรือนให้ทั่วบริเวณ รวมถึงยานพาหนะ

1.6 ระวังการเข้า - ออกฟาร์มทุกชนิด หรือ ควบคุมให้เหลือน้อยที่สุด และจัดทำบันทึกการเคลื่อนย้าย คน สัตว์ สิ่งของ ยานพาหนะ ที่เข้า-ออก ฟาร์มนั้น

2. กรณีพบโรคระบาดในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตรจากจุดเกิดโรค กรมปศุสัตว์จะดำเนินการมาตรการทำลายสัตว์ปีกทั้งหมด

3. ในรัศมี 50 กิโลเมตรจากจุดเกิดโรค หากพบสัตว์ปีกป่วยด้วยโรคระบาดชนิดดังกล่าว กรมปศุสัตว์จะทำลายสัตว์ทั้งฝูง

4. ในกรณีมีโรคระบาดเกิดขึ้นในพื้นที่เสี่ยงสัตว์ปีกที่สำคัญของประเทศ กรมปศุสัตว์อาจมีความจำเป็นต้องพิจารณาขยายขอบเขตรัศมีการควบคุมโรคเป็น 60 กิโลเมตร เพื่อดำเนินมาตรการค้นหาโรค เฝ้าระวัง ควบคุมการเคลื่อนย้าย และทำลายสัตว์ ตามความเหมาะสม

มาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์

1. ในรัศมี 50 กิโลเมตรจากจุดเกิดโรค หน่วยเฉพาะกิจสารวัตรกรมปศุสัตว์จะตั้งจุดตรวจห้ามสัตว์ปีกเคลื่อนย้ายเข้า-ออกทั้งหมด แต่จะพิจารณาอนุญาตให้นำสัตว์ปีก ไข่ หรือผลิตภัณฑ์จากพื้นที่ที่ไม่มีโรคระบาดเข้าไปเพื่อการบริโภคภายในได้
2. การอนุญาตให้เคลื่อนย้ายสัตว์ปีกหรือซากสัตว์ปีกที่อยู่ในรัศมี 50 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรคต้องไม่มีสัตว์ปีกป่วยเกิดขึ้นในระยะเวลาอย่างน้อย 21 วัน นับจากวันแรกที่ไม่พบสัตว์ป่วย และผลการสุ่มตรวจตัวอย่างสัตว์ปีกจากในฝูงให้ผลลบ
3. การควบคุมในฟาร์มสัตว์ปีกรายย่อยที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัทเอกชน ปศุสัตว์จังหวัดต้องประสานงานทุกฟาร์มรายย่อย เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงานตามมาตรการการควบคุมโรค โดยการตรวจวินิจฉัยตัวอย่างให้ใช้ห้องปฏิบัติการของสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติหรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ในแต่ละพื้นที่
4. การควบคุมในเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสัตว์ปีกไม่เป็นลักษณะฟาร์มปศุสัตว์จังหวัด ต้องจัดเจ้าหน้าที่ เข้าปฏิบัติงานควบคุมโรคในทุกครัวเรือนที่มีการเลี้ยงสัตว์ปีก

มาตรการประชาสัมพันธ์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรู้จักลักษณะอาการของโรค ไข่หวัดนกเพื่อเฝ้าระวังโรคในพื้นที่ วิธีปฏิบัติที่ระมัดระวังไม่สัมผัสเชื้อโรค และป้องกันการนำโรค เข้ามายังสถานที่เลี้ยงสัตว์ปีกโดยมุ่งเน้นมาตรการทางสุขาภิบาล การฆ่าเชื้อโรคที่โรงเรือน ยานพาหนะและเครื่องมือเครื่องใช้ในฟาร์ม การควบคุมยานพาหนะและคนเข้า-ออก ประชาสัมพันธ์ ให้เกษตรกรทราบว่าการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกทุกครั้งต้องขอใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ กรมปศุสัตว์ รวมถึงผู้ประกอบการโรงงานฆ่าสัตว์ปีก ให้งดรับสัตว์ปีกที่ไม่มีใบอนุญาตเคลื่อนย้าย สัตว์มาเข้าฆ่าที่โรงงานสุรภาพรวมหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงาน ควบคุมโรค

1. การตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดสงสัยการเกิดโรคไข่หวัดนก สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดดำเนินการสอบสวนอาการของสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคไข่หวัดนก ตามข้อกำหนดลักษณะ อาการ (Case Definition) ดังนี้

1.1 ลักษณะอาการ (Case Definition)

- 1) มีอาการป่วยทางระบบหายใจ คือ ไอ จาม หายใจลำบาก น้ำตาไหลมาก น้ำ บวม หงอน-เหนียง-หน้าแข้งบวม หรือมีสีเข้มคล้ำ หนังตาบวมหรือตาปิด
- 2) อาจมีอาการทางระบบประสาท และท้องเสีย หรือสัตว์ขุ่นงัน ซึม ไม่กิน อาหาร ชูบผอม ไข่สดหรือไข่มีลักษณะผิดปกติ

3) หรืออาจไม่พบไทม์อาการผิดปกติ แต่ตายกะทันหัน เกือบ 100% หรือมีอัตราการตายสะสมประมาณ 40% ภายในช่วงระยะเวลา 3 วัน หากพบอาการตามที่กำหนดข้างต้น ให้ดำเนินการตามมาตรการควบคุมโรคต่อไป

2. การดำเนินงานควบคุมโรค

2.1 การดำเนินงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

1) หากพบอาการสัตว์ปีกตามข้อกำหนดข้างต้น ให้สัตว์แพทย์ประจำท้องที่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ดำเนินการจัดทำบันทึกสังเกตสัตว์ปีกในฟาร์มหรือในพื้นที่ที่สงสัยว่าเกิดโรคระบาด และเก็บตัวอย่างสัตว์ป่วยเพื่อส่งตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ โดยการเก็บตัวอย่างให้เก็บตัวอย่างสัตว์ปีกที่ป่วยตายใหม่ๆ ใส่ถุงมิดให้แน่น 2 ชั้น แล้วแช่ในน้ำแข็งส่งตรวจยังห้องปฏิบัติการของศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตว์แพทย์หรือสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

2) กำหนดขอบเขตการควบคุมและเฝ้าระวังโรค โดยแยกพื้นที่ดังนี้

- รัศมี 5 กิโลเมตรจากจุดเกิดโรค เป็นเขตควบคุมโรค (Restriction Zone)
- รัศมี 50 กิโลเมตร เป็นเขตเฝ้าระวังโรค (Control Zone)

3) สรุปสถานการณ์และรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นภายใน 24 ชั่วโมง

4) ให้ทำบันทึกสังเกตทำลายสัตว์ปีกที่ป่วย ที่ร่วมฝูง และที่คาดว่าจะได้รับเชื้อโรคระบาดตลอดจนสัตว์ที่เป็นพาหะของโรค รวมถึงซากสัตว์ปีกที่ตายด้วยโรคระบาด โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 โดย

- ในรัศมี 5 กิโลเมตรจากจุดเกิดโรคให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมด
- ในรัศมี 50 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรคหากพบสัตว์ปีกป่วยด้วยโรคระบาดให้ทำลายทั้งฝูง ในฝูงสัตว์ปีกที่ไม่ป่วยให้สุ่มเก็บตัวอย่างส่งตรวจยังห้องปฏิบัติการ หากผลการตรวจวินิจฉัยพบว่ามีโรคระบาดให้ทำลายทั้งฝูง ให้ประชุมเจ้าของฟาร์มและผู้ประกอบการเพื่อชี้แจงมาตรการป้องกันโรคภายในฟาร์ม และขอความร่วมมือในการแจ้งสถานการณ์การเกิดโรค และห้ามซื้อขายหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยตายทั้งนี้การทำลายสัตว์ปีกให้ใช้วิธีเผา ณ จุดเกิดโรค หรือหากเผาไม่ได้ให้ฝังลึกไม่น้อยกว่า 5 เมตร ณ จุดเกิดโรค รวมทั้งมูลสัตว์ปีกและอาหารสัตว์ด้วย

5) ให้ทำลายเชื้อโรคในพื้นที่เกิดโรคระบาดรวมทั้งคน สัตว์ สิ่งของ ยานพาหนะ โดยใช้ยาฆ่าเชื้อโรคในกลุ่ม Phenol กลุ่ม Quaternary Ammonium Compound หรือกลุ่ม Iodine Compound

6) ให้ความคุมการเข้า - ออก ของคน สัตว์ สิ่งของ ยานพาหนะ ในจุดที่เกิดโรคอย่างเข้มงวด และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีโรคต้องไม่ปะปนกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีโรค

7) ให้ประมุขเจ้าของฟาร์มและผู้ประกอบการเพื่อชี้แจงมาตรการป้องกันโรคภายในฟาร์ม และขอความร่วมมือในการแจ้งสถานการณ์การเกิดโรค และห้ามซื้อขายหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยตาย

8) ให้รายงานสถานการณ์และผลการดำเนินการควบคุมโรคให้กรมปศุสัตว์ทราบทุกวัน โดยสำเนารายงานต่อผู้อำนวยการสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 สำนักงานสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย

1) ให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย แจ้งให้สำนักงานปศุสัตว์ในพื้นที่ใกล้เคียงเฝ้าระวังโรค

2) ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตว์ประจำภาค เพื่อกำหนดแผนเฝ้าระวังโรค

3) สนับสนุนปัจจัยต่างๆ และจัดส่งนักวิชาการเข้าร่วมดำเนินการในการเฝ้าระวังและควบคุมป้องกันกำจัดโรคระบาด

2.3 สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตว์แพทย์ประจำภาค ประสานงานกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในการเก็บตัวอย่างสัตว์ปีกหรือตัวอย่างอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจวินิจฉัยและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องในพื้นที่รัศมี 50 กิโลเมตร รอบจุดเกิดโรครวมทั้งให้เก็บตัวอย่างจากสัตว์ปีก ที่อพยพมาจากต่างประเทศแล้วหากินอยู่ในพื้นที่จังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียงเพื่อตรวจวินิจฉัยและเฝ้าระวังด้วย

2.4 สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

1) เป็นศูนย์ประสานงานในส่วนกลาง และกำหนดแนวทางและมาตรการในการควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคระบาด รวมทั้งติดตามแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และรายงานกรมปศุสัตว์ทราบทุกวัน

2) จัดส่งนักวิชาการเข้าดำเนินการร่วมกับนักวิชาการสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในการควบคุมป้องกันกำจัดโรคระบาด

3) จัดส่งชุดเฉพาะกิจด่านกักกันสัตว์เข้าดำเนินการควบคุมเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและพาหะ ของโรคทุกชนิดโดยร่วมกำหนดแผนกับปศุสัตว์จังหวัด ทั้งนี้ในรัศมี 60 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรคห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกโดยเด็ดขาด

4) ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการควบคุมป้องกันกำจัดโรคระบาด

2.5 ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เช่นสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อการส่งออกไทย สมาคมผู้เลี้ยงไก่ไข่ บริษัท ให้แจ้งสมาชิกเพื่อดำเนินการดังนี้

1) ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์เข้าจังหวัดที่เกิดโรคระบาดเป็นการชั่วคราว

2) ในพื้นที่จังหวัดที่เกิดโรคระบาด

(1) ในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรคให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมด รวมถึงอาหารสัตว์ มูลสัตว์ สิ่งปฏุนอน ฯลฯ

(2) ในพื้นที่รัศมี 50 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรค

- ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกเป็นการชั่วคราว

- หากพบสัตว์ปีกป่วยด้วยโรคระบาดให้ทำลายหมดทั้งฝูง

- ในฝูงที่ไม่ป่วยให้เก็บตัวอย่างสัตว์ปีกส่งห้องปฏิบัติการตรวจหาเชื้อโรคระบาดหากพบว่ามีเชื้อโรคระบาดให้ทำลายหมดทั้งฝูง

(3) การทำลายให้ใช้วิธีเผา ณ จุดเกิดโรค หากเผาไม่ได้ให้ใช้วิธีฝังในดิน ณ จุดเกิดโรคลึกไม่น้อยกว่า 5 เมตร

(4) หากไม่สามารถดำเนินการทำลาย ณ จุดเกิดโรคได้ให้แจ้งปศุสัตว์ จังหวัดในพื้นที่เพื่อพิจารณาสถานที่ทำลายที่เหมาะสม

(5) ให้ทำลายเชื้อโรคในพื้นที่เกิดโรคระบาดรวมทั้งคน สัตว์ สิ่งของ ยานพาหนะ โดยใช้ยาฆ่าเชื้อโรคในกลุ่ม Phenol กลุ่ม Quaternary Ammonium Compound หรือ กลุ่ม Iodine Compound

(6) ให้ควบคุมการเข้า-ออก ของคน สัตว์ สิ่งของ ยานพาหนะ ในจุดที่เกิดโรค อย่างเข้มงวด และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีโรคต้องไม่ปะปนกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีโรคการดำเนินงานตามแผนเตรียมความพร้อมการควบคุมป้องกันและกำจัดโรคสัตว์นี้ ยังมีรายละเอียดในกลุ่มมือการปฏิบัติงาน

หมายเหตุ อาจมีความจำเป็นต้องขยายขอบเขตพื้นที่เฝ้าระวังโรคออกไปเป็นรัศมี 60 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรค หากพื้นที่นั้นเป็นแหล่งผลิตสัตว์ปีกที่สำคัญของประเทศ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าโรคไม่แพร่กระจายออกไป

ระยะที่ 2 การเฝ้าระวังหลังโรคสงบ

วัตถุประสงค์ หลักการและเหตุผล การเฝ้าระวังโรคใช้หวัคนกในระยะหลังโรคสงบ เป็นการเฝ้าระวังเพื่อยืนยันภาวะปลอดโรคตามข้อกำหนดของ OIE แผนการดำเนินการ สุ่มตัวอย่างจากสัตว์ปีกทั่วประเทศที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เพื่อตรวจแยกเชื้อไวรัสไข้หวัดนก ภายใต้อาณัติโครงการไก่อานามัย หากพบสัตว์ปีกในฟาร์มใดหรือพื้นที่ใดให้ผลบวก กรมปศุสัตว์จะดำเนินการทำลายสัตว์ ฆ่าเชื้อในพื้นที่ และดำเนินมาตรการต่างๆที่จำเป็นเพื่อควบคุมและกำจัดโรค

ระยะที่ 3 การเฝ้าระวังในระยะยาว

วัตถุประสงค์ หลักการและเหตุผล การเฝ้าระวังโรคในระยะยาว เป็นการตรวจสอบ ติดตาม (Monitor) เฝ้าระวังโรคไข้หัดนกในประชากรสัตว์ เพื่อให้มั่นใจในภาวะปลอดโรคนี้ใน สัตว์ปีกของประเทศ แผนการดำเนินการ ทำการสุ่มตัวอย่างจากสัตว์ปีกทั่วประเทศที่ระดับความ เชื่อมั่น 95% เป็นประจำทุกปี เพื่อตรวจแยกเชื้อไวรัสไข้หัดนก หากพบสัตว์ปีกในฟาร์มใดหรือ พื้นที่ใดให้ผลบวก กรมปศุสัตว์จะดำเนินการทำลายสัตว์ ฆ่าเชื้อในพื้นที่ และดำเนินมาตรการต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อกำจัดโรคทันที โครงการสำรวจไข้หัดนกในระยะยาว

มาตรการการป้องกันและควบคุมโรคไข้หัดนกในคน

องค์การอนามัยโลกและนักวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการระบาดของไข้หัดนกมี ความเห็นตรงกันว่า การระบาดที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียเมื่อต้นปี 2547 นี้ จะไม่สามารถกวาดล้างให้ หหมดไปได้และมีโอกาสเกิดการระบาดซ้ำได้ตลอดเวลา ทุกครั้งที่มีการระบาดในสัตว์ปีกจะทำให้ เกิดการป่วยในคน โดยล่าสุดในประเทศไทยมีการป่วยที่ยืนยัน 12 ราย และเสียชีวิต 8 ราย การ ป้องกันและควบคุมโรคไข้หัดนกในคนจึงอยู่ที่การเฝ้าระวังสอบสวนโรค การให้ สุขศึกษาแก่ ประชาชน การตรวจวินิจฉัยรักษา การป้องกันในกลุ่มเสี่ยงเช่นผู้เกี่ยวข้องกับการทำลายสัตว์ปีกที่ ป่วย และการบริหารจัดการ

มาตรการที่สำคัญ 5 ด้าน

ด้านการสั่งการและกำกับดูแล

1. ควรมีคำสั่งตั้งคณะทำงานประกอบด้วยผู้รับผิดชอบจากกระทรวงเกษตรและส่วน อื่นตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสาธารณสุข
2. ให้มี Surveillance and Rapid Response Team (SRRT) และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ สามารถปฏิบัติการฉุกเฉินได้ตลอด 24 ชั่วโมงในเรื่องการรับแจ้งเหตุที่สงสัยว่าสัตว์ติดเชื้อ การ สอบสวนผู้ป่วยที่สงสัยว่าติดเชื้อไข้หัดนก การให้คำแนะนำในการวินิจฉัยและดูแลผู้ป่วยที่สงสัย
3. จัดเตรียมงบประมาณ วัสดุ สิ่งสนับสนุนสำหรับกิจกรรมการสอบสวนและควบคุม โรคในผู้ป่วยและในชุมชน เช่น ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ ขานพาหนะ อุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง ขณะปฏิบัติงาน ยารักษาและชุดตรวจคัดกรอง ฯลฯ

ด้านการเฝ้าระวังสอบสวนโรค

1. เฝ้าระวังการป่วยด้วยโรคปอดบวมและไข้หวัดใหญ่อย่างเต็มที่ โดยผู้ป่วยทุกรายที่ สงสัยว่ามีการปอดบวม หรือไข้หวัดใหญ่ ที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาล ขอให้ซักถามประวัติ หาก มีประวัติดังกล่าวให้รายงานและมีการสอบสวนโรคและควบคุมโรคในชุมชนทันทีโดยไม่ต้องรอ ผลทางห้องปฏิบัติการ และให้การดูแลรักษาตามแนวทางที่กระทรวงกำหนดไว้

2. ผู้ป่วยที่เสียชีวิตจากปอดบวมทุกรายให้ส่งตรวจหาการติดเชื้อไข้วัดนก เมื่อมีผู้ป่วยสงสัยให้มีการสอบสวนโรคและควบคุมโรคในชุมชนซึ่งประกอบด้วย

- ตรวจสอบและประสานองค์กรทั้งรัฐและเอกชนว่ามีการตายของสัตว์ปีกมากน้อยเพียงใด
- มีผู้ป่วยรายอื่นๆ ที่ชวนให้สงสัยว่าเป็นไข้วัดนกแต่ยังไม่ได้ไปรับการรักษาหรือไม่
- ติดตามสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันกับผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาไว้ทุกคน อย่างน้อย 7 วันนับจากวันที่อยู่ร่วมกับผู้ป่วยวันสุดท้าย หากมีอาการไข้ให้รีบตรวจวินิจฉัยหาสาเหตุ และรายงานสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขต กรมควบคุมโรคทราบเพื่อตรวจสอบว่ามีการแพร่ระบาดจากคนสู่คนหรือไม่

3. เก็บส่งตรวจจากผู้ป่วยเพื่อตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ ประกอบด้วย

Throat Swab หรือ Nasopharyngeal Swab ใส่ไว้ใน Viral Transport Media นำส่งในกระติกน้ำแข็งที่มีน้ำแข็งหรือ Ice Pack เพื่อรักษา อุณหภูมิให้ได้ 2-4 องศาเซลเซียส และให้ส่งถึงห้องปฏิบัติการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ภายใน 48 ชั่วโมง Clotted Blood 5 มิลลิตร (cc.) เก็บ 2 ครั้ง ครั้งแรกเก็บเมื่อพบผู้ป่วย ครั้งที่สองเก็บห่างจากครั้งแรกอย่างน้อย 14 วันขึ้นไป โรงพยาบาลและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสามารถขอรับการสนับสนุน Viral Transport Media ได้จากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือกรมวิทยาศาสตร์ได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในพื้นที่ซึ่งมีการยืนยันว่ามีการระบาดของไข้วัดนก ให้มีการสำรวจและสรุปสถานการณ์ผู้ป่วยปอดบวมที่เข้าข่ายไข้วัดนกรายใหม่ทุกวันในพื้นที่ พร้อมผลการรักษาให้สำนักงานป้องกันควบคุมโรค ซึ่งสำนักกระบวนวิทยา กรมควบคุมโรค จะตรวจสอบกับผลทางห้องปฏิบัติการและสรุปสถานการณ์ในภาพรวมเสนอผู้บริหารต่อไป อนึ่งหากมีการป่วยด้วยโรคไข้วัดใหญ่ที่ผิดปกติก็ขอให้รายงานให้ทราบด้วย (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2549)

ด้านสุขศึกษา

1. ให้ความรู้กับประชาชนทุกหมู่บ้านในเรื่องการติดต่อของโรค โดยในระยะนี้หากมีการป่วยการตายของไก่หรือสัตว์ปีกอื่นๆ ในจำนวนผิดปกติ ให้ถือเสมือนหนึ่งว่าสัตว์เหล่านั้นตายจากโรคไข้วัดนก โดยไม่จำเป็นต้องรอผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ และห้ามมิให้ชาวบ้านไปสัมผัสตลอดจนจับสัตว์ปีกในฝูงนั้นมาฆ่าและเป็นอาหาร โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนหรือก่อนวัยเรียน นับเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องย้ำเตือนเป็นพิเศษ

2. ในกรณีที่ต้องสัมผัสกับสัตว์ปีกที่เลี้ยงไว้หรือต้องเกี่ยวข้องกับการทำลายสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายให้มีการป้องกันตนเองด้วยการใส่หน้ากากอนามัย สวมถุงมือ สวมแว่นที่สามารถ

ป้องกันมิให้ของเหลวจากสัตว์กระเด็นเข้าตา ใส่เสื้อผ้ามิดชิด ล้างมือให้บ่อย อาบน้ำหลังเสร็จภารกิจ และไม่ใช้มือที่ไม่ได้ล้างมาแตะจมูกหรือมาเปื้อนใบหน้า

3. ชาวบ้านที่มีประวัติสัมผัสโดยตรงกับสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายหรือสงสัยว่าป่วย โดยเฉพาะผู้ที่ต้องมีหน้าที่ฆ่าหรือชำแหละสัตว์ปีก หากมีไข้เกิดขึ้นภายในสัปดาห์หลังสัมผัส แนะนำให้รีบไปพบแพทย์โดยเร็ว

4. ขอให้ประชาชนอย่าได้นำสัตว์ที่ป่วยหรือสงสัยว่าติดเชื้อมาชำแหละเพื่อปรุงเป็นอาหาร เนื่องจากขั้นตอนการปรุงอาหารอาจทำให้ผู้ชำแหละติดเชื้อได้

5. ให้ผู้ปกครองเด็กในพื้นที่ที่มีการระบาดกำกับดูแลไม่ให้เด็กเล่นดินทรายที่ปนเปื้อนมูลสัตว์หรือเล่นในบริเวณที่มีการชำแหละสัตว์ และดูแลให้เด็กล้างมือทุกครั้งหลังการเล่นบนพื้นที่อาจมีเชื้อโรค

ด้านการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในโรงพยาบาล

ให้มีการแยกผู้ป่วยที่สงสัยไข้หวัดนก และใช้มาตรการป้องกันการติดเชื้อที่กรมการแพทย์เสนอไว้ที่เว็บไซต์ของกรมการแพทย์ http://www.dms.moph.go.th/avian_influenza_a/h5n1/h5n1.html

การควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนกในกลุ่มผู้กำจัดสัตว์ป่วย

1. มีการให้คำแนะนำวิธีการป้องกันตนเองแก่ผู้ฆ่าทำลายสัตว์ที่สงสัยติดเชื้อก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง

2. ขณะปฏิบัติงานต้องใช้เครื่องป้องกันการติดเชื้อให้ได้มาตรฐาน คือ

- สวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว และผ้ากันเปื้อนพลาสติก

- สวมหมวกคลุมผม ถุงมือยาง แว่นตา หน้ากากอนามัยปิดจมูกและปาก และรองเท้าบูท

- เวลาในการปฏิบัติงานไม่ควรติดต่อกันนานกว่า 3 ชั่วโมง หากไม่สามารถปฏิบัติงานให้เสร็จภายใน 3 ชั่วโมงควรมีการพักเพื่อให้ชำระร่างกายและล้างมือ

- หลังจากปฏิบัติงานควรล้างมือ ทำความสะอาดร่างกายและควรเปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่ทุกครั้ง

- ควรทำลายฆ่าเชื้อโรคในอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ รวมทั้งเครื่องแต่งกาย รองเท้า ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น คลอรีน หรือโซเดียมไฮโปคลอไรต์

- หากมีไข้หรือมีอาการผิดปกติของระบบทางเดินหายใจให้รีบไปพบแพทย์และแจ้งประวัติการสัมผัสสัตว์ให้เจ้าหน้าที่ทราบ

3. จัดทำรายชื่อ และติดตามอาการป่วยของผู้ฆ่าทำลายสัตว์ที่สงสัยติดเชื้ออย่างน้อย 7 วัน

มาตรการการป้องกันการแพร่กระจายของโรค

โรคไข้หวัดนก ในฟาร์มที่มีโรคระบาด ประกอบด้วย ๓ หลักการที่สำคัญ คือ การป้องกันการกระจายของเชื้อ

1. ไม่ให้มีการนำสัตว์ปีกเข้าไปในสถานที่ซึ่งมีการระบาดของโรคภายหลังจากการกำจัดสัตว์ป่วย ในระยะเวลา 21 วัน
2. กำจัดวัชพืชรอบโรงเรือน และกำจัดสิ่งปฏิกูลตลอดจนอาหารของสัตว์ป่วยนั้น
3. มีโปรแกรมควบคุมพาหะของโรค เช่น แมลง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม หนู และนก เนื่องจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวนำพาเชื้อโรคจากอาการของสัตว์ป่วยไปยังที่ต่างๆ ได้
4. ป้องกันการสะสมของแหล่งน้ำภายในฟาร์ม ซึ่งเพิ่มปริมาณของนกที่เคลื่อนย้ายเข้ามา และมีโอกาสเป็นสื่อให้การแพร่กระจายของโรคขยายวงออกไป
5. จำกัดแหล่งอาหารซึ่งเป็นปัจจัยให้นักเคลื่อนย้ายมาอาศัย
6. ให้ความรู้พนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคไปยังที่ต่างๆ (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2549)

การควบคุมการเคลื่อนย้าย

1. จัดระบบควบคุมการเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลภายนอกและบุคคลภายในฟาร์ม
2. ลดการเคลื่อนย้ายระหว่างภายในฟาร์มและภายนอกฟาร์ม โดยใช้ระบบสื่อสารทางโทรศัพท์และโทรสาร
3. ให้ใช้มาตรการทำลายเชื้อโรคคนที่เข้า-ออกฟาร์ม
4. ไม่อนุญาตให้พนักงานขับรถยนต์ พนักงานขนส่งเข้า-ออกฟาร์มโดยที่ไม่ได้ผ่านการฆ่าเชื้อ

การรักษาสุขอนามัย

1. ใช้ยาฆ่าเชื้อทำลายเชื้อโรค และควบคุมไม่ให้มีการปนเปื้อนอุจจาระไปกับรถหรือยานพาหนะ
2. ถ้างัวสด อุปกรณ์และยานพาหนะด้วยผงซักฟอก และยาฆ่าเชื้อ

สรุป ผลการมาตรการควบคุมและกำจัดโรคไข้หวัดนกของภาครัฐ จากการที่โรคไข้หวัดนกได้สร้างความรุนแรงและ ยังส่งผลเสียอย่างมหาศาลต่อเศรษฐกิจ และการส่งออกของประเทศ โรคไข้หวัดนกจึงเป็นโรคระบาดสัตว์ตามกฎหมาย พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2494 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2542 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้อำนาจกรมปศุสัตว์ ในการควบคุมป้องกันและกำจัดโรคโดยวิธีการทำลายสัตว์ เมื่อพบโรคจะทำลายสัตว์ปีกในฟาร์มทั้งหมด

ในรัศมี 5 กิโลเมตร และฆ่าเชื้อ ห้ามการเคลื่อนย้ายสัตว์สัตว์ปีก ทุกชนิดจากพื้นที่ในรัศมี 60 กิโลเมตร จากมาตรการทำลายสัตว์และเชื้อโรค การทำลายสัตว์ปีกจะแบ่งพื้นที่เป็น 3 ขอบเขต ได้แก่ ในฟาร์มหรือจุดที่เกิดโรค หากพบสัตว์ปีกให้เก็บตัวอย่าง ส่งห้องปฏิบัติการเพิ่มตรวจวินิจฉัยทันที หากผลการตรวจวินิจฉัยพบโรคไข้หวัดนก หรือระหว่างรอผลจากห้องปฏิบัติการมีเหตุอันเชื่อได้ว่า สัตว์ป่วยด้วยไข้หวัดนก ให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมดในฟาร์มนั้นทันที หรือ ห้องปฏิบัติการยืนยันว่าสัตว์ปีกในฟาร์ม หรือจุดที่เกิดโรคนั้นเป็นโรคไข้หวัดนกให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมด ที่อยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตร จากจุดที่เกิดโรคนั้น เพื่อป้องกันการกระจายของเชื้อโรค และสัตว์ปีกในรัศมี 50 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรคซึ่งเป็นเขตสำรวจและเฝ้าระวัง โรคอย่างเข้มข้น หากพบว่าป่วยด้วยโรคไข้หวัดนกให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งฝูง

สภาพการดำเนินธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย

สถานการณ์สำหรับสภาพของตลาดนกสวยงามในเมืองไทยปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลกระทบจากปัจจัยลบที่เกิดจากหลายๆส่วนตลอดช่วงที่ผ่านมา ทำให้ผู้เลี้ยงไม่ค่อยมีความมั่นใจเกี่ยวกับตลาดรองรับสินค้า ไม่มีความมั่นใจในอาชีพที่ลงทุนไป โดยใช้เม็ดเงินก้อนโตและเกรงว่า สินค้าจะขายไม่ได้ขาดทุนมาก โดยเฉพาะผู้เลี้ยงรายเล็ก ที่เข้ามาโดยมีจุดมุ่งหมายทำเป็นอาชีพเสริมรายได้ และไม่มีธุรกิจอื่นรองรับ

การเลี้ยงนกสวยงามในเมืองไทย ปัจจุบันเป็นธุรกิจใหม่ที่อยู่ในช่วงของการพัฒนา ความต้องการพันธุ์กรรมนกสีสันแปลกใหม่สวยงามจึงยังมียู่ค่อนข้างมาก ในขณะที่การผลิตในประเทศยังไม่เพียงพอ สำหรับนกหลายๆ ชนิด การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเพื่อบรรเทาความขาดแคลน จึงยังคงมีให้เห็นเป็นระยะ

สำหรับการนำเข้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือการตรวจสอบอย่างชัดเจน เนื่องจากภาครัฐเข้มงวดในการตรวจสอบ ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากโรคระบาดในสัตว์ปีกที่เกิดขึ้นกับเมืองไทยอย่างรุนแรง ทำให้ต้องมีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษแต่ก็สามารถควบคุมได้เพียงบางส่วนเท่านั้น คือนกที่มีการขออนุญาตนำเข้าอย่างถูกกฎหมายหรือเป็นระบบที่ทำกันอยู่แล้ว

ปัญหาใหญ่ที่ทำให้คนในวงการสัตว์ปีกเมืองไทยต้องคิดหนัก คือ เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ โดยเฉพาะโรคจากสัตว์ปีกที่สามารถติดต่อถึงคนได้ เกรงว่าอาจจะมีการปนเปื้อนมากับนกที่ไม่ได้มีการตรวจสอบและควบคุมโรคอย่างถูกต้อง

การควบคุมปัญหา จะต้องมีการควบคุมการนำเข้าอย่างเหมาะสม ทั้งการนำเข้าที่ถูกต้องตามกฎหมายและในส่วนที่มีการลักลอบ คือ จะต้องตรวจสอบและรับรองเพื่อสร้างความมั่นใจ

เกี่ยวกับปัญหาด้านสุขภาพอย่างชัดเจน และแหล่งที่มาของสินค้าควรหลีกเลี่ยงอย่างเด็ดขาด พร้อมกันนี้ปริมาณในการนำเข้าจะต้องมีการดูแลและควบคุมอย่างเหมาะสม เน้นการนำเข้ามาเพื่อพัฒนาสายพันธุ์ภายในประเทศให้ดีขึ้น นำเข้าพันธุ์กรรมที่เมืองไทยยังไม่มี ส่วนพันธุ์กรรมที่มีอยู่แล้วหรือผลิตกันได้แล้วก็ควรหลีกเลี่ยงเพื่อเป็นการสงวนและรักษาตลาดไว้ สำหรับผู้เลี้ยงภายในประเทศ

การควบคุมกลไกต่างๆ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งจะต้องเข้ามาดูอย่างจริงจัง เพื่อปกป้องธุรกิจสัตว์ปีกของเมืองไทยพร้อมกับการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงนกสวยงามให้พัฒนาก้าวหน้าอย่างเป็นระบบ

ผู้วิจัยขอแนะนำการดำเนินธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย รายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การลงทุน

การตัดสินใจลงทุนในธุรกิจใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องประเมินความเป็นไปได้ของธุรกิจนั้นทั้งทางด้านการตลาด การผลิต การเงิน การบริหารเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เพราะการตัดสินใจจากการไม่มีข้อมูลหรือมีข้อมูลที่ผิดพลาด จะทำให้องค์กรประสบความล้มเหลวสำหรับการประเมินความเป็นไปได้ ของธุรกิจทางการเงินนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง จากมีการพิจารณาถึงความคุ้มค่าของการลงทุนโดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ต้องจ่ายออกไปกับผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงนกสวยงาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากสมาคม มาทำการวิเคราะห์ ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจลงทุนรายใหม่ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าถ้าจะลงทุนในธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน ก็คือ ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้รับอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สภาพการลงทุนในธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย มีลักษณะเป็น ธุรกิจครอบครัว เจ้าของเดียว แหล่งเงินทุนมาจาก ธนาคาร ดันทุนการลงทุน ขึ้นอยู่กับขนาดของธุรกิจ เช่น ถ้าในฟาร์มมีนกที่มีราคาแพงต้นทุนก็จะสูงมาก ระยะเวลาคืนทุน ประมาณ 3-5 ปี

2. การเพาะเลี้ยงและการขนส่ง

การเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย ที่ได้มาตรฐานมีการเลี้ยงการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีการออกแบบโรงเรือนอย่างเหมาะสม พร้อมกับการนำระบบปิดเข้ามาใช้การเข้าออกทางเดียว มีระบบการป้องกันสัตว์เลี้ยงที่เป็นพาหะของโรคเข้ามาสร้างปัญหาไม่ว่าจะเป็นนกจากธรรมชาติหรือ สัตว์อื่นๆซึ่งทำอย่างรัดกุม สำหรับการเข้าออกของคนภายในฟาร์ม การเข้าออกจะต้องผ่านบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อ เพื่อลดความเสี่ยง ในการนำเชื้อโรคที่ไม่พึงประสงค์ เข้ามาสร้างปัญหากับสุขภาพนกในฟาร์ม

2.1 การขนส่ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การขนส่งทางรถยนต์
- 2) การขนส่งทางเครื่องบิน

3. การตลาด

การตลาดมีบทบาทสำคัญมากในธุรกิจ เพราะกิจกรรมทางการตลาดในธุรกิจจะเริ่มต้นจากการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการจนกระทั่งถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายกิจกรรมทางการตลาดจะเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ มากมาย เช่น ผู้เพาะเลี้ยง พ่อค้าคนกลาง ผู้บริโภค เป็นต้น

การที่ผู้ประกอบการมีความสนใจที่จะปรับปรุงการจัดการทางการตลาดของตนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะทำให้ธุรกิจของหน่วยงานนั้น รวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศเจริญรุ่งเรือง การตลาดจึงมีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้ (สันติ, 2545 ก)

1. ความสำคัญของการตลาดต่อผู้ผลิต การตลาดจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยการตลาดจะนำข้อมูลทางการตลาดเกี่ยวกับความต้องการสินค้าของผู้บริโภคทำให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ก่อให้เกิดการนำทรัพยากรมาใช้ในการผลิต สินค้า อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะช่วยลดต้นทุน ทางการผลิต กล่าวคือ มีการจัดซื้อวัตถุดิบที่ถูกต้องและเลือกกรรมวิธีการผลิตที่เหมาะสม ตลอดจนช่วยลดต้นทุนทางการตลาดด้วย

2. ความสำคัญของการตลาดต่อผู้บริโภค การตลาดจะต้องนำสินค้าจากผู้ผลิตมายังผู้บริโภคโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความพอใจ หรืออรรถประโยชน์ (Utility) แก่ผู้บริโภคทั้งทางด้านรูปร่าง (Form) สถานที่ (Place) เวลา (Time) และความเป็นเจ้าของ (Possession) นอกจากนี้การตลาดยังช่วยให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกซื้อสินค้าที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดต่างๆตามความต้องการของตัวเองได้การตลาดในธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย ในปัจจุบัน หรือที่ผ่านมามีลักษณะที่จะไม่ค่อยมีการรวมตัวกัน ในรูปแบบของสหกรณ์ หรือชมรม เวลาขายก็จะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจเป็นหลัก มีเพียงส่วนน้อยที่จัดทำในรูปแบบสหกรณ์ หรือชมรม ส่วนในด้านกลยุทธ์จะใช้กลยุทธ์การตลาดทางตรงเป็นหลัก รูปแบบของการตลาด สินค้าจะเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคโดยไม่มีคนกลางในช่องทาง ซึ่งก็มีความหมายเหมือนกับการขายตรง (Direct selling)

4. การรวมตัวของผู้ประกอบการ

นโยบายที่พยายามผลักดันให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมในอนาคต คือการสร้างเสริมเข้มแข็งให้กับองค์กรและผู้เลี้ยง โดยการรวมตัวของผู้ประกอบการให้เป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยอมรับฟังปัญหาให้การช่วยเหลือ ซึ่งจะผลักดันองค์กรและ

ผู้เลี้ยงให้เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับ หรือมีกฎหมายรองรับ คือ การเข้าไปอยู่ในรูปของ สมาคมการรวมตัวของผู้ประกอบการ ธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย ณ ปัจจุบัน แม้ว่าจะไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะผลักดันให้เกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะเกิดผลดีกับผู้เลี้ยงโดยรวมอย่าง แน่นนอนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในวงการ โดยมี ภาครัฐคอยให้ความช่วยเหลือหรือเป็นที่ปรึกษาซึ่งคาดว่าจะช่วยให้วงการนกสวยงามพัฒนาได้ รวดเร็วขึ้น

5. สภาพแวดล้อมทั่วไป

สภาพแวดล้อมทั่วไป ที่อาจก่อให้เกิดโอกาสหรืออุปสรรคต่อธุรกิจการเพาะเลี้ยงนก สวยงามในประเทศไทย ต้องปรับให้สอดคล้องกับความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ต้อง ออกแบบให้เหมาะสม มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก ลดปัญหาแอมโมเนีย หมักหมม เลี้ยงอยู่ในกรงที่ได้ขนาด ไม่แคบเกินไป มีพื้นที่บินออกกำลังกายเพียงพอ เพื่อความ แข็งแรงของสุขภาพ ซึ่งจะส่งผลถึงความสามารถในการให้ผลผลิตที่ดีตามมา

โอกาส

สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดโอกาสต่อธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย ได้แก่ สภาพทางด้านภูมิศาสตร์ ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นเขตที่เหมาะสมสำหรับการเพาะพันธุ์นกเป็น อย่างมาก โดยเฉพาะนกบางประเภทที่หลายๆ ประเทศไม่สามารถที่จะทำการเพาะพันธุ์ได้ หรือไม่ ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ถือได้ว่า ประเทศไทยได้เปรียบ ทั้งทางด้าน อุณหภูมิที่เหมาะสมสภาพ พื้นที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะพันธุ์ หรือ ขยายสายพันธุ์ รวมถึงการส่งออก

อุปสรรค

สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย ได้แก่ นโยบายภาครัฐยังไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร ณ ปัจจุบัน เป็นที่น่าเสียดาย เนื่องจาก ภาครัฐ ยังไม่มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง ซึ่ง ถ้ารวบรวมตัวเลขปริมาณ การส่งออกนกสวยงามของประเทศไทย จัดได้ว่าเป็นการนำเงินตราเข้าประเทศ ปีละเป็นจำนวนที่ มากพอสมควร

6. สภาพแวดล้อมการแข่งขัน

สภาพแวดล้อมของการแข่งขันในธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย

6.1 ความรุนแรงในการแข่งขัน ดูได้จากจำนวนคู่แข่งในตลาดมีไม่มาก ขนาด ของคู่แข่งใกล้เคียงกัน

6.2 การเข้าสู่ตลาดของผู้แข่งรายใหม่ สามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย

6.3 อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ต่อธุรกิจมีสูง

6.4 อำนาจการต่อรองของลูกค้าต่อธุรกิจมีสูง

6.5 สินค้าทดแทน (สัตว์เลี้ยงสวยงามประเภทอื่นๆ เช่น สุนัข แมว กระต่าย ฯลฯ) และต้นทุนของลูกค้าการเปลี่ยนไปเลี้ยงสัตว์เลี้ยงสวยงามประเภทอื่นๆ ไม่ เป็นผลดีต่อธุรกิจ

Switching Cost ต่ำ : ไม่เป็นผลดีต่อธุรกิจ

7. ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจ

การดำเนินธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงาม ด้านการลงทุน ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายกับสถานะเศรษฐกิจ เช่น ค่าแรงคนงาน ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ฯลฯ และจากสภาพการแข่งขัน เช่น ขยัดราคาตัวเอง สินค้าล้นตลาด ราคาตกต่ำ (เฉพาะนกบางสายพันธุ์) ผู้เพาะเลี้ยงที่เข้ามาตามกระแส การรวมตัวของผู้ประกอบการ ปัจจุบันมีการรวมตัวเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น

ปัญหาด้านนโยบายภาครัฐ จากการประกาศเขตควบคุมโรคไข้หวัดนกส่งผลให้ไม่สามารถนำสินค้าจำหน่ายและส่งออกได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายสูญเสียรายได้

8. ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ การเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจการเพาะเลี้ยงนกสวยงามในประเทศไทย มีดังนี้

8.1 ระบบการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี มีแผนการตลาดของหลายองค์กรที่ประสบความสำเร็จจากระบบการบริหารการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

8.2 จำนวนผลผลิตที่มีคุณภาพได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

8.3 ประสบความสำเร็จ เพราะมีตัวสินค้าที่โดดเด่นกว่าคู่แข่ง หรือโดนใจลูกค้ายมากกว่า เมื่อมีของดีในมือแล้วก็อาศัยเครื่องมือทางการตลาด ตัวอื่นๆ ในส่วนประสมทางการตลาดช่วยส่งเสริมให้สินค้าประสบความสำเร็จ

8.4 มองโอกาสทางการตลาด ที่คนอื่นยังมองไม่เห็น และสร้างสินค้าหรือบริการ ที่สอดคล้องกับช่องว่างทางการตลาดนั้นๆ

การทำการตลาดที่เหมาะสม จะทำให้ภาพลักษณ์ของคุณภาพในสายตาของผู้ซื้อสูงขึ้น และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เช่น การจัดทำกิจกรรม การจัดประกวดการแข่งขันนกสวยงาม การออกหนังสือวารสารเกี่ยวกับนกสวยงามและการแนะนำวิธีการรักษา การตีพิมพ์ประชาสัมพันธ์ในที่สาธารณะ การจัดอบรมและสัมมนาโรคต่าง ๆ ให้ผู้ที่สนใจเข้ารับฟัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย และคณะ (2550) ศึกษาปัจจัยเสี่ยงความรู้ที่เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของผู้เลี้ยงสัตว์ปีก ผลการศึกษา ปัจจัยเสี่ยงความรู้ที่เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของผู้เลี้ยงสัตว์ปีกพบว่าทำกับประชากรผู้เลี้ยงไก่ที่อยู่ใน 50 หมู่บ้านที่ได้รับการสุ่มเป็นตัวแทนของหมู่บ้านทั้งหมดใน อำเภอสองพี่น้อง บางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอกำแพงแสน บางเลนและดอนตูม จังหวัดนครปฐม และผลการศึกษายังพบว่า สถานการณ์ของโรคไข้หวัดนกที่มีผลต่อผู้เลี้ยงสัตว์ปีก และปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญบางประการด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการเลี้ยงตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้เลี้ยง พบว่าผู้เลี้ยงสัตว์ปีกที่ให้ข้อมูล จำนวน 669 ราย (92.4%) เป็นผู้เลี้ยงสัตว์ปีกที่เป็นธุรกิจจำนวน 51 คน (7.6%) ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกที่ให้ข้อมูลมีทั้งเพศหญิง และเพศชายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันอายุเฉลี่ย 50.83 ปี ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสัตว์ปีก (85%) และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา (88.5%) ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกมีประสบการณ์ ในการเลี้ยงสัตว์ปีก เฉลี่ย 19.2 ปี อาชีพหลักคือ ทำไร่ ทำนา ทำสวน รับจ้าง ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกรายย่อย จะเลี้ยงไก่พื้นเมือง/ไก่ชน เฉลี่ย 12.7 ตัว/ครอบครัว วัตถุประสงค์ที่เลี้ยงเพื่อการบริโภคในครัวเรือนการเลี้ยงดูสัตว์ปีกมีการปฏิบัติอย่างง่าย ๆ ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกรายย่อยจำนวนครึ่งหนึ่งจะมีเล้าที่สร้างแบบง่ายๆ ให้สัตว์ปีกได้อาศัยอยู่ แต่เป็นเล้าเปิดที่ สัตว์สามารถเข้า- ออกได้ตามต้องการ อาหารที่เลี้ยงสัตว์ปีก คือ ข้าวเปลือก / ข้าวโพดที่หาได้ในท้องถิ่น และก็ปล่อยให้หากินอิสระตามธรรมชาติด้วย

ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกเป็นธุรกิจ มีทั้งผู้เลี้ยงไก่เนื้อไก่สามสาย และไก่ไข่ โดยมีจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงประมาณ 3,000 – 4,000 ตัว/ราย จำนวนไก่ไข่ประมาณ 10,000 - 40,000 ตัว/ราย มีพื้นที่ฟาร์มเลี้ยงไก่เฉลี่ย 15.5 ไร่ ฟาร์มส่วนใหญ่มีทำเลที่ตั้งติดกับแม่น้ำลำคลอง (37.3%) และถนนสายหลัก (35.5%) โรงเรือนเลี้ยงไก่จะมี 2 ลักษณะคือ ตั้งอยู่บนพื้นดิน (52.9%) และตั้งอยู่บนบ่อปลาหรือลอยเหนือบ่อปลา (47.1%) พันธุ์สัตว์ปีกที่เลี้ยงซื้อจากแหล่งเพาะฟักภายนอก ผู้เลี้ยงไก่ไข่เกือบทั้งหมดจะเลี้ยงไก่เองโดยอิสระ ในขณะที่ผู้เลี้ยงไก่เนื้อหรือไก่สามสายส่วนใหญ่จะใช้อาหารผงสำเร็จรูป (60.80%) และใช้น้ำประปาเลี้ยงสัตว์ การควบคุม/ ดูแลเรื่องโรคส่วนใหญ่มีนายสัตวแพทย์ทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่ให้คำแนะนำอยู่ การจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่มีรถยนต์มารับซื้อหน้าฟาร์ม (82.4%) ฟาร์มจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่ได้มีการจดทะเบียนฟาร์ม (64.7%) และฟาร์มเกือบทั้งหมดอยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงฟาร์มเพื่อรอการตรวจมาตรฐานฟาร์ม

สุวิชัย โรจนเสถียร (2547) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดนก และผลกระทบที่มีต่อผู้บริโภค เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ของประชาชนในเขตอำเภอมืองจังหวัด

เชียงใหม่ พบว่า มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นว่า สาเหตุอันดับหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติ ในการบริโภคเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ คือ ไม่มีความมั่นใจว่าเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ตามท้องตลาดจะปลอดโรคไข้หวัดนก ปัจจัยอันดับหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคหันกลับมาบริโภคเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ คือ รัฐบาลสามารถควบคุมไม่ให้มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกและคิดว่าสาเหตุอันดับหนึ่งที่ทำให้มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย คือ สัตว์ปีกที่เป็นพาหะบางชนิดไม่สามารถควบคุมได้

วิไล ตนะกุล (2547) ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานควบคุมโรคไข้หวัดนกขององค์การภาครัฐ ปี พ.ศ. 2547 (กรณีศึกษาชุมชนต้นขามเทศบาลนครเชียงใหม่) พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องไข้หวัดนกว่า การรับประทานไข่หรือสัตว์ปีกที่ทำให้สุกแล้วจะไม่ติดเชื้อไข้หวัดนกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.14 รองลงมา คือ ผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกจะได้รับเชื้อจากการสัมผัสกับไก่หรือสัตว์ปีกที่กำลังป่วย หรือซากสัตว์ที่ตาย (ค่าเฉลี่ย 4.10) และโรคไข้หวัดนกจะติดต่อจากไก่ หรือ สัตว์ปีกสู่คนเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 3.21) มีความรู้เกี่ยวกับอาการของคนติดเชื้อไข้หวัดนกเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 3.21) ด้านการป้องกันโรคไข้หวัดนกพบว่า การที่มีไก่ เป็ด หรือ นกตายมากๆ ผิดปกติ ไม่ควรทำลายสัตว์ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.02) ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนจากองค์การภาครัฐในช่วงที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าเมื่อมีการระบาดของโรคไข้หวัดนกได้รับทราบข้อมูลอย่างรวดเร็วในการทำลายสัตว์ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.29) ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินควบคุมโรคไข้หวัดนก พบว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ถูกทำลาย สัตว์ปีกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.09 รองลงมาคือ ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ร่วมกับองค์การภาครัฐและให้ความร่วมมือ ในการทำลายสัตว์ปีก โดยไม่ปกปิดหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกออกนอกชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.80) ส่วนในความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในชุมชน พบว่า ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบทันทีเมื่อมีสัตว์ปีกป่วยหรือตาย ผิดปกติในชุมชน มีการทำกรงที่อยู่ของสัตว์ปีกให้สะอาด และสังเกตดูอาการของสัตว์ปีกของตนอยู่เสมอ ต้องมีการให้ข่าวสารกับประชาชนให้ทันต่อเหตุการณ์ในความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ถูกทำลายสัตว์ปีกพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการจ่ายค่าชดเชยขั้นต่ำตัวละ 40 บาทไม่เหมาะสม ร้อยละ 37.44 และเหตุผลที่ไม่เหมาะสม คือ น่าจะได้รับการชดเชยนี้โดยเฉพาะไก่ชน หรือ จ่าย เท่าต้นทุนที่จ่ายจริงและสุดท้ายในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงของตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ประชาชนให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงของตนตรงกับความเป็นจริงเพียง ร้อยละ 42.55 เท่านั้น

ปรเมธี วิมลศิริ (2547) ศึกษาผลกระทบไข้หวัดนก(Avian Influenza) ต่อเศรษฐกิจไทย ปี2547พบว่ากระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมลดลง 25,240 ล้านบาท ร้อยละของ GDP ลดลง 0.39 โดยแบ่งผลกระทบออกเป็น 3 ส่วน คือ ผลกระทบจากการนำเข้าไก่จากประเทศไทยช่วง มกราคม-มิถุนายน 2547 ทำให้ผลกระทบต่อการส่งออกไก่รวม 19,000 ล้านบาท กระทบไก่แช่แข็ง 13,400 ล้านบาท กระทบไก่แปรรูป 5,600 ล้านบาท และผลกระทบต่อการส่งออกไก่อื่นเนื่องมาจากประเทศในเอเชีย ที่มีการระบาดของไข้หวัดนก ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ เวียดนามและอินโดนีเซียกระทบต่อ เศรษฐกิจโลกประมาณร้อยละ 0.04 แต่ประเทศไทยไม่มีผลกระทบต่อการส่งออกในช่วงที่มีส่วนผลกระทบทางด้านบริการ จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงทำให้รายได้ภาคบริการสุทธิลดลง 4,800 ล้านบาท และกระทบด้านสาขาการผลิต ความเสียหายต่อการเลี้ยงสัตว์ปีกและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องรวม 19,000 ล้านบาท

ปรานดา ประภาศิริ (2547) ศึกษา ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัว ก่อนและหลังได้ยีนข่าวเกี่ยวกับไข้หวัดนก จังหวัด นครพนมพบว่า ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ปีกก่อนและหลังได้ยีนข่าวเกี่ยวกับไข้หวัดนก โดยได้ยีนครั้งแรกจากโทรทัศน์มากที่สุด คือ ร้อยละ 91 และคิดว่าคนสามารถติดเชื้อไข้หวัดนกได้และเชื่อว่าข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันตนเองร้อยละ 88 ด้านความรู้และทัศนคติพบว่า ก่อนน้ำที่จะได้ยีนข่าวเกี่ยวกับไข้หวัดนก กลุ่มตัวอย่างคิดว่าการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายด้วยมือเปล่าปลอดภัยร้อยละ 40 แต่หลังจากได้ยีนข่าวเกี่ยวกับไข้หวัดนกคิดว่าการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายด้วยมือเปล่านั้นมีความปลอดภัย ลดลงเหลือร้อยละ 14 ในช่วง 6 เดือนก่อนที่ได้ยีนข่าวเกี่ยวกับไข้หวัดนก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23 คิดว่าเด็ก สัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายด้วยมือเปล่าลดลงเหลือ ร้อยละ 5 แต่ก็ยังมีผู้ปกครอง ร้อยละ 4 ไม่เชื่อข่าวสารในการป้องกันจากเด็กจากการติดเชื้อ ก่อนได้ยีนข่าวเกี่ยวกับไข้หวัดนก ร้อยละ 21 คิดว่าเป็นการปลอดภัยในการรับประทานไก่ที่ปรุงสุกดีเหลือ ร้อยละ 5 หลังมีการระบาด ด้านข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังการรณรงค์การให้สุขศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังได้ยีนข่าวไข้หวัดนก กลุ่มตัวอย่างเคยสัมผัสสัตว์ปีกที่ตายด้วยมือเปล่าลดลง ร้อยละ 39 เหลือ ร้อยละ 28 มีการสัมผัสโดยใส่ถุงมือและเรียนรู้ที่จะป้องกันตัวเองจากการสัมผัสสัตว์ปีกดังกล่าว โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างระบุว่าหลังจากมีการระบาดของโรคไข้หวัดนกตนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสัมผัสสัตว์ปีกหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกไปพอสมควร (<http://www.modp.go.th/files/Avian11oct47.htm>.)